

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA O MIKROKREDITNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA STANJEM NA DAN 30.09.2016. GODINE**

Sarajevo, studeni 2016. godine

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 30. 9. 2016. na temelju analize mjesečnih i kvartalnih izvješća o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatiranim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor). Informacija je sačinjena na temelju podataka iz izvješća koje su MKO dostavile Agenciji na dan 30. 9. 2016.

SADRŽAJ

I. UVOD	3
II. POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH	5
1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA.....	5
1.1. Broj mikrokreditnih organizacija.....	5
1.2. Organizacijski dijelovi.....	5
1.3. Kadrovi	5
2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO	6
2.1. Bilanca stanja.....	6
2.2. Kapital.....	10
2.3. Kreditni portfelj.....	11
2.4. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite.....	18
2.5. Račun dobiti i gubitka.....	19
3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM OSOBAMA	23
III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	24
IV. PRILOZI	26

I. UVOD

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organiziranja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO), odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Regulatorne i nadzorne nadležnosti Agencije nad ovim Sektorom propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvješća koje MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalna izvješća o bilanci stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, troškovima plaća i ostalim primanjima zaposlenih u MKO, otpisima, likvidnosti i druga izvješća o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečno izvješće o kamatnim stopama.

U obavljenim kontrolama mikrokreditnih organizacija utvrđeno je da većina posluje sukladno zakonskim i podzakonskim propisima, te ciljevima radi kojih su osnovane. MKO u Federaciji BiH su značajno unaprijedile poslovne prakse i procese, kao i interne kontrole. Kod većine MKO su uloženi veliki naponi u poboljšanje procesa naplate kredita koji se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji što utječe na financijsku disciplinu klijenata, te poboljšanje rezultata poslovanja MKO.

U Federaciji BiH sa 30. 9. 2016., dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), koje poslovanje obavljaju putem 269 organizacijskih dijelova. U mikrokreditnom sektoru sa 30. 9. 2016. bilo je zaposleno 1.235 radnika, što je za 35 radnika, ili 3% više u odnosu na 31. 12. 2015.

Bilančna suma MKO sa 30. 9. 2016. iznosi 440,8 milijuna KM, od čega se na MKF odnosi 411 milijuna KM ili 93,2%, a na MKD 29,8 milijuna KM ili 6,8%. Bilančna suma na kraju trećeg kvartala 2016. godine bila je veća za 17,5 milijuna KM ili 4% u odnosu na stanje sa 31. 12. 2015.

Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive, sa 30. 9. 2016., iznosili su 376,2 milijuna KM i čine 85% ukupne aktive MKO, te su veći za 6% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su neto krediti iznosili 372,4 milijuna KM i veći su za 6% u odnosu na stanje sa 31. 12. 2015. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), uslužnih djelatnosti (20%) i stambenih potreba (20%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama.

Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru su iznosile 25,57%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2015. godine povećane za 0,87 postotnih bodova. U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom razdoblju, uz stalni nadzor kvalitete aktive će biti i na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i

svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 30. 9. 2016., mikrokreditni portfelj bilježi rast od 6% (20,8 milijuna KM), ali iskazuje blago pogoršanje određenih pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja. Neznatno pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfelja iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 0,95%, koliko je iznosila na 31. 12. 2015., na 1,00%. Portfelj u riziku preko 30 dana iznosi 1,06% te se zadržao na istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%). Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago povećanje, te je sa 2,27% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 2,53%. Na razini sektora, postotak otpisa sa 30. 9. 2016. iznosio je 1,04% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,12 postotnih bodova, te se nalazi u okviru propisanog standarda.

Osnovni izvor sredstava MKO su obaveze po uzetim kreditima koje su na dan 30. 9. 2016. iznosile 213 milijuna KM ili 48% ukupne pasive i veće su za 2% u odnosu na stanje sa 31. 12. 2015. Ukupni kapital MKO na dan 30. 9. 2016. iznosio je 206 milijuna KM ili 47% ukupne pasive MKO koji je veći za 12,7 milijuna KM ili 7% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 202,5 milijuna KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 milijuna KM ili 1,7%. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 140,4 milijuna KM koji čini 69% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 56,3 milijuna KM ili 28% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 5,9 milijuna KM, odnosno 3% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital jednog MKD iznosi 600 tisuća KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 994 tisuće KM.

U razdoblju 1.1. - 30. 9. 2016., od ukupno 11 MKF, 8 MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.118 tisuća KM, dok su 3 MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 49 tisuća KM. U razdoblju 1.1. - 30.9.2016., jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 663 tisuće KM (1.1. - 30.9.2015.: 186 tisuća KM neto dobiti).

Na razini mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 12.732 tisuće KM, što je za 249 tisuća KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Što se tiče operativne održivosti, od 12 MKO, 6 MKF i 1 MKD mogu iz ostvarenih redovnih prihoda pokriti rashode.

II. POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA

1.1. Broj mikrokreditnih organizacija

U Federaciji BiH sa 30. 9. 2016., dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 36 organizacijskih dijelova MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj.

Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine. U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 30. 9. 2016. imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

1.2. Organizacijski dijelovi

Na dan 30. 9. 2016., u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacijskih dijelova, kojeg u skladu s člankom 13. ZoMKO, vodi Agencija, bilo je evidentirano ukupno 269 organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 176, Republici Srpskoj 89 i Distriktu Brčko 4. Ukupan broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH veći je za 4 organizacijska dijela ili 2% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 145 organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlaštenja za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar.

Organizacijske dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKO, a 3 MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacijskih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacijskih dijelova jednog MKD koje ima sjedište u Republici Srpskoj, a koje u Federaciji BiH posluje putem 36 podružnica i terenskih ureda.

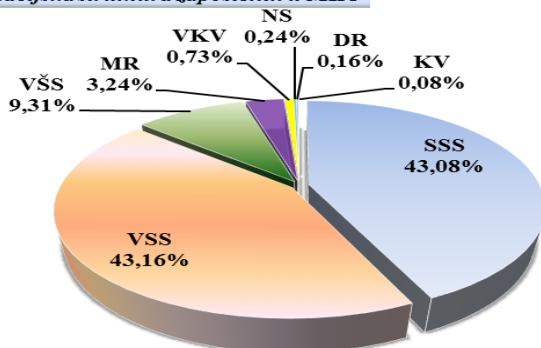
1.3. Kadrovi

Sa 30. 9. 2016., mikrokreditni sektor Federacije BiH zapošljava ukupno 1.235 radnika, što je za 35 radnika, ili 3% više u odnosu na stanje sa 31.12.2015. MKF zapošljavaju 1.197 radnika ili 96,9%, a MKD 38 radnika ili 3,1%.

Rb.	Kvalifikacija	31.12.2015.		Ukupno	Udjel (%)	30.9.2016.		Ukupno	Udjel (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,25	3	0	3	0,24	100
2.	KV	1	0	1	0,08	1	0	1	0,08	100
3.	VKV	13	0	13	1,08	9	0	9	0,73	69
4.	SSS	509	10	519	43,25	515	17	532	43,08	103
5.	VSS	110	1	111	9,25	113	2	115	9,31	104
6.	VSS	511	9	520	43,33	516	17	533	43,16	103
7.	MR	30	1	31	2,58	38	2	40	3,24	129
8.	DR	2	0	2	0,17	2	0	2	0,16	100
UKUPNO		1.179	21	1.200	100,00	1.197	38	1.235	100,00	103

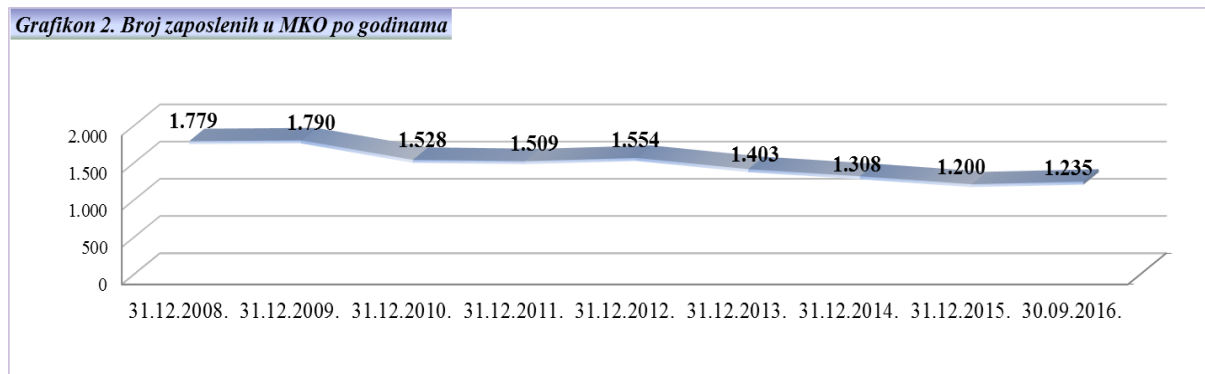
U strukturi zaposlenih najveći je udjel VSS od 43,16%, SSS od 43,08% i VŠS od 9,31%. Postotak udjela zaposlenih s visokom i srednjom stručnom spremom u porastu je za 3%, sa višom stručnom spremom za 4%, dok je postotak udjela zaposlenih magistara u porastu za 29%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Promatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 30. 9. 2016. zapošljavale 1.235 radnika, što predstavlja smanjenje od 31% u odnosu na kraj 2009. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 65%, odnosno 33%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma MKO sa 30. 9. 2016. iznosi 440,8 milijuna KM i za 17,5 milijuna KM ili 4% je veća u odnosu na stanje sa 31. 12. 2015. Rast bilančne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi 8 MKF i jedno MKD, pad su zabilježile 2 MKF, dok je 1 MKF zadržala približno istu razinu bilančne sume u odnosu na promatrano razdoblje.

Pad bilančne sume do 10% u odnosu na 31. 12. 2015. zabilježila je 1 MKF, dok je jedna MKF, u prvih devet mjeseci 2016. godine, aktivu smanjila za 6 milijuna KM, te je zabilježila pad od čak 23% u odnosu na kraj prethodne godine.

Najveći udjel u ukupnoj bilanci MKO ima 5 MKF i 1 MKD s aktivom u iznosu od 394 milijuna KM ili 89%.

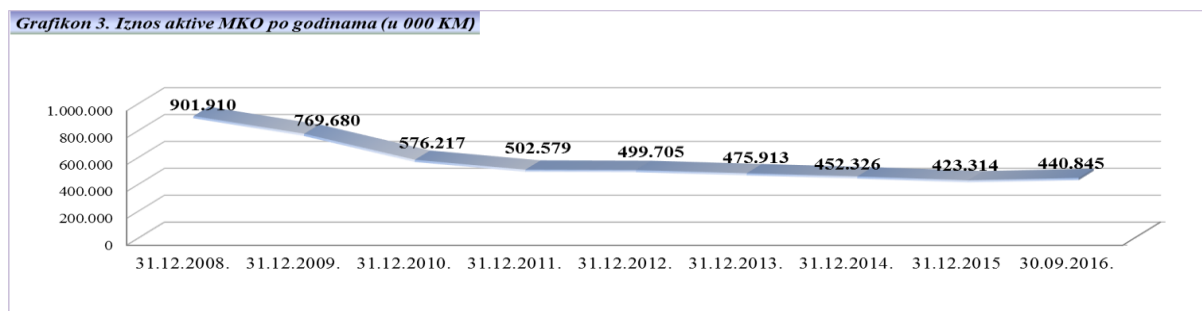
- 000 KM -

Tablica 2. Bilans stanja MKO

OPIS	31.12.2015.			30.9.2016.					Ind.
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	29.442	3.452	32.894	24.426	6	5.473	18	29.899	91
2. Plasmani bankama	733	0	733	653	0	0	0	653	89
3. Krediti	338.599	16.772	355.371	352.143		24.039		376.182	106
4. Rezer. za kred. gubitke	3.359	29	3.388	3.523		227		3.750	111
5. Neto krediti	335.240	16.743	351.983	348.620	85	23.812	80	372.432	106
6. Posl. pr. i ost. fik. Aktiva	28.025	7	28.032	28.336	7	72	0	28.408	101
7. Dugoročne investicije	3.061	0	3.061	3.061	1	0	0	3.061	100
8. Ostala aktiva	6.593	205	6.798	6.175	1	431	2	6.606	97
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	186	1	187	201		13		214	114
UKUPNO AKTIVA	402.908	20.406	423.314	411.070	100	29.775	100	440.845	104
PASIVA									
10. Obv. po uzetim kred.	191.618	16.737	208.355	187.733	46	25.289	85	213.022	102
11. Ostale obveze	20.835	830	21.665	20.801	5	984	3	21.785	101
12. Kapital	190.455	2.839	193.294	202.536	49	3.502	12	206.038	107
UKUPNO PASIVA	402.908	20.406	423.314	411.070	100	29.775	100	440.845	104
Izvanbilančna evidencija	122.138	57	122.195	117.061		108		117.169	96

Promatrajući bilančnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 901,9 milijuna KM. Bilančna suma MKO na dan 30. 9. 2016. iznosila je 440,8 milijuna KM, i manja je za čak 51% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilančne sume, kod kojih je ista pala za čak 86%, odnosno 64%.

Grafikon 3. Iznos aktive MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 29,9 milijuna KM ili 7% sa stopom pada od 9% u odnosu na 31. 12. 2015. i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 0,7 milijuna KM i manji su za 11% u odnosu na kraj prethodne godine.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjani za rezerviranja za kreditne gubitke iznose 372,4 milijuna KM ili 85% ukupne aktive i veći su za 20,4 milijuna KM ili 6% u odnosu na 31. 12.

2015. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je 6 MKF i 1 MKD, pad su zabilježile 3 MKF, dok su 2 MKF zadržale približno istu razinu neto kredita u promatranom razdoblju. U odnosu na 31. 12. 2015., pad neto kredita do 10% zabilježile su 2 MKF, dok je jedna MKF zabilježila pad neto kredita od 18% u promatranom razdoblju.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 28,4 milijuna KM ili 6% ukupne aktive i za 0,4 milijuna KM ili 1%, ova bilančna pozicija veća je u odnosu na kraj prethodne godine. Postotak fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na razini sektora iznosi 7,39% što je u okviru dozvoljenog iznosa (do 10%), a gledano pojedinačno, dvije MKF krše ovaj standard. Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 3,1 milijun KM, dok ostala aktiva (umanjena za rezerviranja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 6,4 milijuna KM koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilančne pozicije čine 2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Postotak ostale aktive na razini sektora u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 1,50%, a gledajući pojedinačno kod nijedne MKF ova pozicija ne prelazi 10%.

Grafikon 4. Struktura aktive i pasive MKO

U strukturi pasive MKO, obaveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 213 milijuna KM ili 48% ukupne pasive i veće su za 2% u odnosu na 31. 12. 2015.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2015.				30.9.2016.				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	78.023	768	78.791	38	72.777	4.324	77.101	36	98
2. Obaveze po uzetim dugoroč. Kreditima	113.595	15.969	129.564	62	114.956	20.965	135.921	64	105
UKUPNO	191.618	16.737	208.355	100	187.733	25.289	213.022	100	102

Od ukupnih obveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 135,9 milijuna KM ili 64% i veći su za 5% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 77,1 milijun KM ili 36% i manji su za 2% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF sa 30. 9. 2016. nije imala obveza po uzetim kreditima.

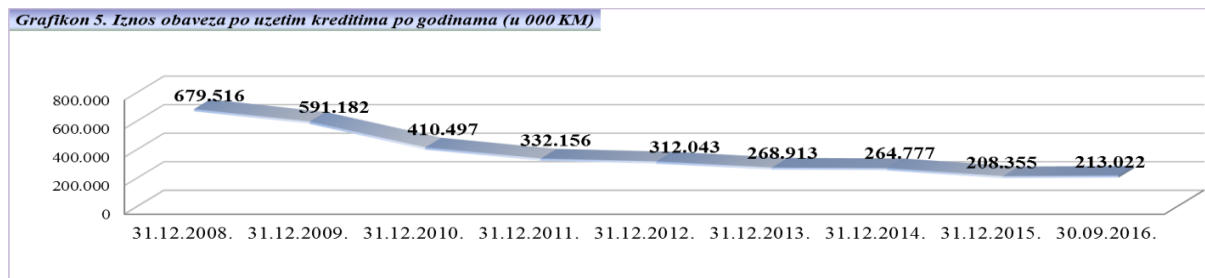
Kreditori, domaće komercijalne banke i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi i dalje pokazuju visok stupanj opreza i uzdržanost kod kreditiranja većeg broja MKO, uslijed čeka su mnoge MKO uskraćene za povoljnija financijska sredstva kojim bi financirale svoju aktivnost. Jedan od najznačajnijih rizika za razvoj i rast sektora predstavlja nepovjerenje vjerovnika koji potražuju preko 50 milijuna KM od jedne MKF koja se nalazi u stečaju i koja je zbog lošeg upravljanja imovinom MKF pretrpjela značajne gubitke. Prema dostavljenim izvještajima o likvidnosti MKO sa stanjem na dan 30. 9. 2016., jedna MKF ima značajnih

problema s održavanjem likvidnosti, te će ista, prema podacima navedenim u izvještaju, u narednim izvještajnim razdobljima ostvariti smanjenje aktivnog kreditnog portfelja.

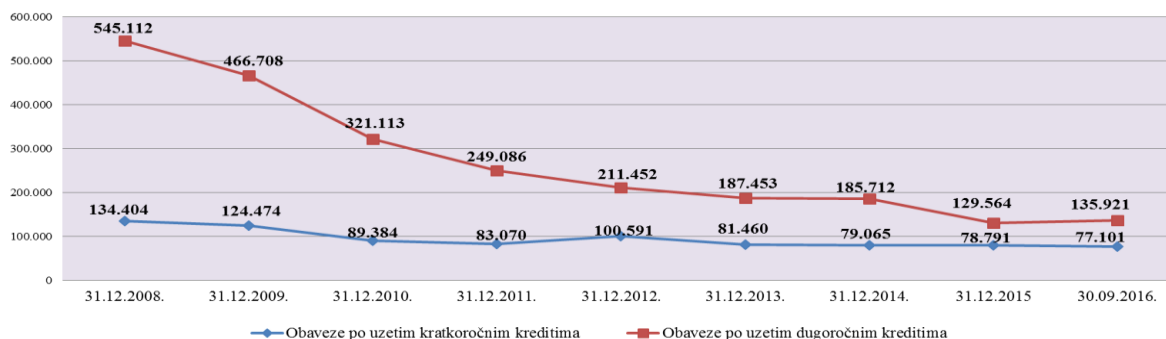
Promatrajući iznos ukupnih obveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 milijuna KM. Ukupne obveze MKO po uzetim kreditima na dan 30. 9. 2016. iznosile su 213 milijuna KM, i manje su za čak 69% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 86% odnosno 84%.

Grafikon 5. Iznos obaveza po uzetim kreditima po godinama (u 000 KM)

Pored toga što su ukupne obveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 69%, odnosno veće za 2% u odnosu na kraj prethodne godine, promatrajući obveze po uzetim kreditima po ročnosti, dugoročni krediti su, u odnosu na 2008. godinu, u padu za čak 75%, ali su zabilježili rast od 5% u odnosu na kraj 2015. godine, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 43%, odnosno manji za 2% u odnosu na kraj 2015. godine.

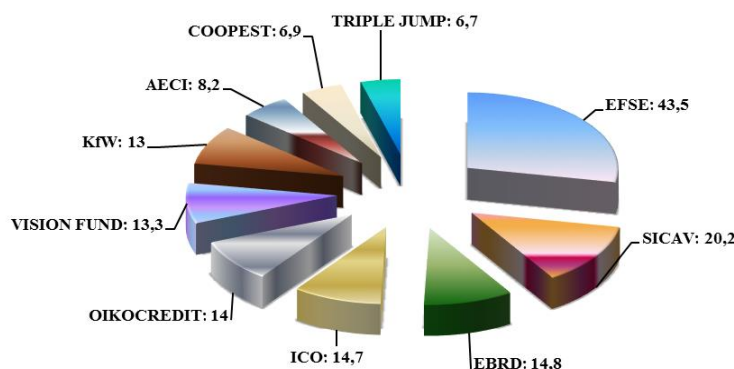
Grafikon 6. Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

Deset najznačajnijih kreditora MKO su:

- 1.) EFSE – Europski fond za Jugoistočnu Europu, Luksemburg (43,5 milijuna KM);
- 2.) Responsibility SICAV, Švicarska (20,2 milijuna KM);
- 3.) EBRD – Europska banka za obnovu i razvoj, V. Britanija (14,8 milijuna KM)
- 4.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španjolska (14,7 milijuna KM);
- 5.) Oikokredit, Nizozemska (14 milijuna KM);
- 6.) Vision Fund, USA (13,3 milijuna KM);
- 7.) KfW - Kreditanstalt für Wiederaufbau, Njemačka (13 milijuna KM);
- 8.) AECI – Agencija za međunarodnu suradnju Kraljevine Španjolske (8,2 milijuna KM)
- 9.) Coopest, Nizozemska (6,9 milijuna KM)
- 10.) Triple Jump B.V, Nizozemska (6,7 milijuna KM)

Grafikon 7. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obveze iznose 21,8 milijuna KM ili 5% ukupne pasive, a čine ih obveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Postotak ostalih obveza na razini sektora u odnosu na ukupne obveze iznosi 9,28%, a gledajući pojedinačno, ukupno 6 MKF ima postotak ostalih obveza veći od 10% u odnosu na ukupne obaveze.

Izvanbilančna evidencija na dan 30. 9. 2016. iznosi 117,2 milijuna KM i manja je za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

2.2. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 30. 9. 2016. iznosi 206 milijuna KM ili 47% ukupne pasive i veći je za 12,7 milijuna KM ili 7% u odnosu na kraj 2015. godine. Kapital MKF iznosi 202,5 milijuna KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 milijuna KM ili 1,7%.

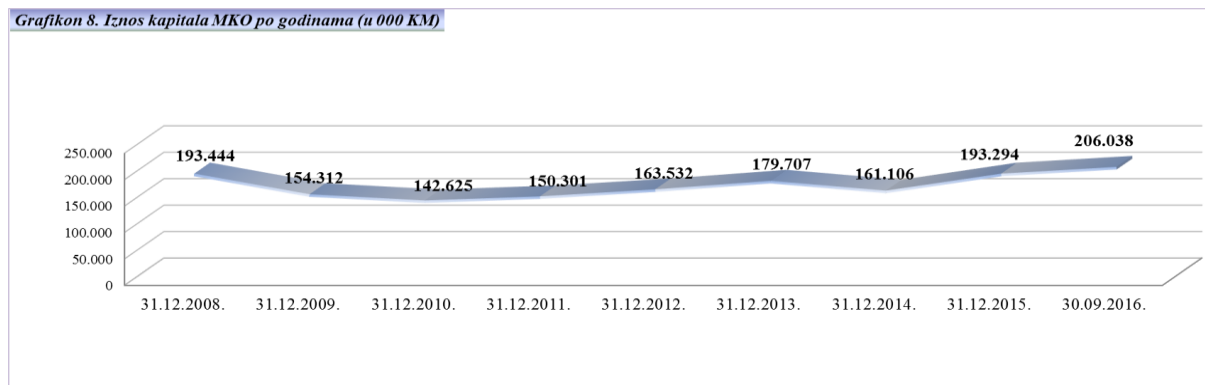
Ukupan kapital mikrokreditnog sektora (umanjen za donirani kapital) iznosi 33,98% ukupne aktive, a 3 MKF imaju postotak iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

- 000 KM -

Tablica 4. Struktura kapitala MKO											
OPIS	31.12.2015.					30.9.2016.					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	56.096	30	0	0	56.096	56.253	28	0	0	56.253	100
Temeljni kapital	3.821	2	600	21	4.421	3.820	2	600	17	4.420	100
Višak/manjak prihoda nad rashodima	128.432	67	0	0	128.432	140.405	69	0	0	140.405	109
Emisioni ažii	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	331	12	331	0	0	994	28	994	300
Zakonske rezerve	0	0	1.908	67	1.908	0	0	1.908	55	1.908	100
Ostale rezerve	2.106	1	0	0	2.106	2.058	1	0	0	2.058	98
UKUPNO KAPITAL	190.455	100	2.839	100	193.294	202.536	100	3.502	100	206.038	107

Promatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 milijuna KM. Kapital MKO, na dan 30. 9. 2016., iznosio je 206 milijuna KM, i za 12,6 milijuna KM ili 7% je veći u odnosu na kraj 2008. godine.

Grafikon 8. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 140,4 milijuna KM, te čini 69% ukupnog kapitala MKF i veći je za 12 milijuna KM ili 9% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za razdoblje od 1.1. do 30.9.2016. ostvarile su 3 MKF, a višak prihoda nad rashodima 8 MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto dobit. Višak prihoda nad rashodima odnosno dobit od redovnog poslovanja na dan 30. 9. 2016. ostvarilo je 6 MKF i 1 MKD, dok je 5 MKF ostvarilo manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja. Od tih 5 MKF, dvije MKF su zahvaljujući izvanrednim prihodima, na kraju trećeg kvartala 2016. godine, ostvarile pozitivan rezultat. Izvanredni prihodi direktan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 56,3 milijuna KM ili 28% ukupnog kapitala MKF. Iznos doniranog kapitala o kojem izvještavaju MKO se nalazi na približno istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine. U skladu s člankom 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvještavati Agenciju. Prema zvaničnim kvartalnim izvješćima koje dostavljaju Agenciji, 10 MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvješćima, te vodi evidenciju o stanju istog.

Temeljni kapital MKF na dan 30. 9. 2016. iznosi 3,8 milijuna KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na 2 MKF, iznose 2,1 milijun KM, ili 1% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital jednog MKD iznosi 600 tisuća KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 994 tisuće KM.

2.3. Kreditni portfelj

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 376,2 milijuna KM ili 85% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Razina ukupnih kredita sektora zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 352,2 milijuna KM ili 93,6% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 24 milijuna KM ili 6,4% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjeni za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tablici 5.

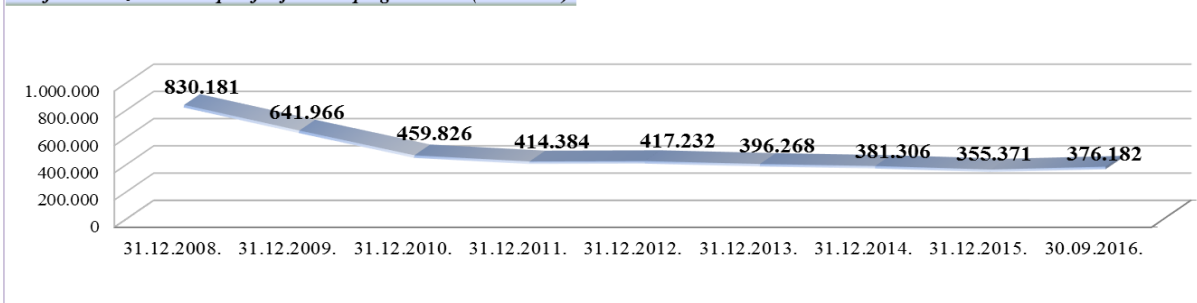
- 000 KM -

Tablica 5. Neto krediti								
Red. Broj	OPIS	31.12.2015.			30.9.2016.			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kredit	338.599	16.772	355.371	352.143	24.039	376.182	106
2.	Rezerve za kreditne gubitke	3.359	29	3.388	3.523	227	3.750	111
3.	Neto krediti (1.-2.)	335.240	16.743	351.983	348.620	23.812	372.432	106

Neto krediti iznose 372,4 milijuna KM i za 6% su veći u odnosu na 31. 12. 2015., dok su krediti na bruto osnovi također veći za 6% u odnosu na kraj prethodne godine.

Rezerve za kreditne gubitke iznose 3,8 milijuna KM i veće su za 11% u odnosu na 31. 12. 2015. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfelj iznosi 1,00%, te u odnosu na omjer sa 31. 12. 2015., bilježi pogoršanje od 0,05 postotnih bodova.

Grafikon 9. Iznos bruto portfolija MKO po godinama (u 000 KM)

Promatrajući bruto portfelj MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 milijuna KM. Ukupan bruto portfelj na dan 30. 9. 2016. iznosio je 376,2 milijuna KM, i isti je manji za 55% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfelja, kod kojih je isti pao za čak 88%, odnosno 68%.

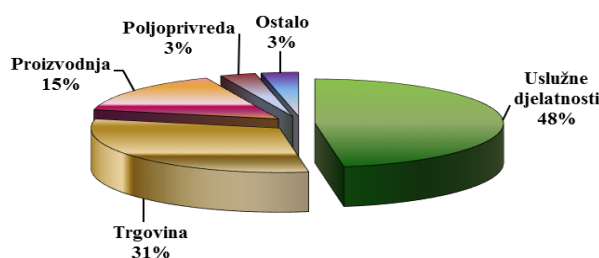
- 000 KM -

Tablica 6. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 30.9.2016.

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	254	3.867	29	4.150	48%
b.)	Trgovina	197	2.481	14	2.692	31%
c.)	Poljoprivreda	21	246	0	267	3%
d.)	Proizvodnja	79	1.266	5	1.350	15%
e.)	Ostalo	37	241	2	280	3%
	UKUPNO 1:	588	8.101	50	8.739	100%
2.	Fizičkim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	6.747	64.322	320	71.389	20%
b.)	Trgovina	2.372	18.643	101	21.116	6%
c.)	Poljoprivreda	10.664	116.508	377	127.549	35%
d.)	Proizvodnja	761	7.119	34	7.914	2%
e.)	Stambene potrebe	3.159	71.930	152	75.241	20%
f.)	Ostalo	10.814	53.091	329	64.234	17%
	UKUPNO 2:	34.517	331.613	1.313	367.443	100%
	UKUPNO (1+2):	35.105	339.714	1.363	376.182	

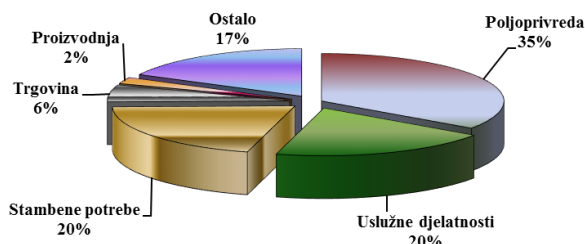
Od ukupnog iznosa mikrokredita, 8,7 milijuna KM ili 2% plasirano je pravnim osobama, a 367,5 milijuna KM ili 98% plasirano je fizičkim osobama. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 36,5 milijuna KM ili 10%, a na dugoročne kredite 339,7 milijuna KM ili 90%. Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 1,4 milijuna KM i gotovo u cijelosti se odnose na kredite dane fizičkim osobama.

Grafikon 10. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita danih **pravnim osobama**, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 4,1 milijun KM ili 48%, odnosno trgovina 2,7 milijuna KM ili 31%. Za proizvodnju dano je 1,3 milijuna KM ili 15% od ukupnog iznosa mikrokredita danih pravnim osobama, dok je za poljoprivredu dano 0,3 milijuna KM ili 3%, a za ostale namjene 0,3 milijuna KM ili 3%.

Grafikon 11. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita danih **fizičkim osobama**, 127,6 milijuna KM ili 35% plasirano je za poljoprivredu, zatim za stambene potrebe 75,3 milijuna KM ili 20%, za uslužne djelatnosti 71,4 milijuna KM ili 20%, za trgovinu je plasirano 21,1 milijun KM ili 6%, za proizvodnju 7,9 milijuna KM ili 2%, te za ostalo 64,2 milijuna KM ili 17%.

- 000 KM -

Tablica 7. Sektorska struktura mikrokredita				
Mikrokrediti za:	31.12.2015.	30.9.2016.	Udjel	Indeks
poljoprivreda	122.622	127.816	34%	104
usluge	76.481	75.539	20%	99
stambene	64.657	75.241	20%	116
ostalo	56.979	64.514	17%	113
trgovina	25.588	23.808	6%	93
proizvodnja	9.044	9.264	3%	102
ukupno	355.371	376.182	100%	106

Na temelju analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), uslužnih djelatnosti (20%) i stambenih potreba (20%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju osobama koje nemaju pristup tradicionalnim izvorima financiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, postotak ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u porastu je od 2% do 16%, osim kredita za trgovinu i usluge koji su u padu za 7% odnosno 1% u promatranom razdoblju. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni

mikrokrediti su u porastu za 7% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja), u padu za 7% u promatranom razdoblju.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2015.	30.9.2016.	Udjel	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	316.294	339.714	90%	107
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	39.077	36.468	10%	93
UKUPNO	355.371	376.182	100%	106

Prema izvješćima koje su mikrokreditne organizacije dostavile Agenciji vezano za iznos rizičnog portfelja uslijed elementarnih nepogoda iz svibnja 2014. godine na dan 30. 9. 2016., aktivni kreditni portfelj koji nije kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 1,5 milijuna KM. Kreditni portfelj koji je kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda, na dan 30. 9. 2016., iznosi 34 tisuće KM. Kreditni portfelj koji je ponovo ugovoren – reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda na dan 30. 9. 2016., iznosi 0,6 milijuna KM. Najveći udjel u iznosu reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (36%) i krediti za stambene potrebe (28%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 30. 9. 2016. vide se iz sljedeće tablice.

- 000 KM -

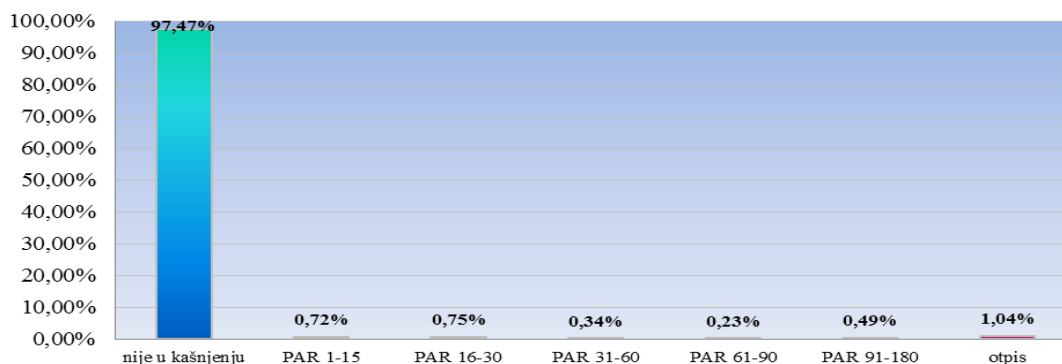
Rb	Dani kašnjenja	Stope rezer vi— ranja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezerviranja			Ukupna rezerviranja
					Stopa rezer vi— ranja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	366.650	97,47	0%	216	294	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	2.715	0,72	2%	39	0	54	1	0	55
3.	16 – 30	15%	2.832	0,75	100%	53	0	425	53	0	478
4.	31 – 60	50%	1.285	0,34	100%	39	0	643	39	0	682
5.	61 – 90	80%	871	0,23	100%	34	0	697	34	0	731
6.	91 – 180	100%	1.829	0,49	100%	88	0	1.931	88	0	2.019
UKUPNO			376.182	100,00		469	294	3.750	215	0	3.965
7.	preko 180	Otpis	954		100%	81					

*U koloni 9. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezerviranja jedne MKF za reprogramirane kredite, kredite za dodatna sredstva i ugovorne obveze.

Kašnjenje u otplati dulje od jednog dana imaju krediti u iznosu od 9,5 milijuna KM ili 2,53%, dok 97,47% kredita nije u kašnjenju. Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati dulje od jednog dana iznosi 0,3 milijuna KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 4 milijuna KM i u odnosu na 31. 12. 2015., veće su za 0,4 milijuna KM, odnosno 11%.

Tijekom prvih devet mjeseci 2016. godine, MKO su otpisale 2,9 milijuna KM glavnice i 0,2 milijuna KM kamate.

Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO

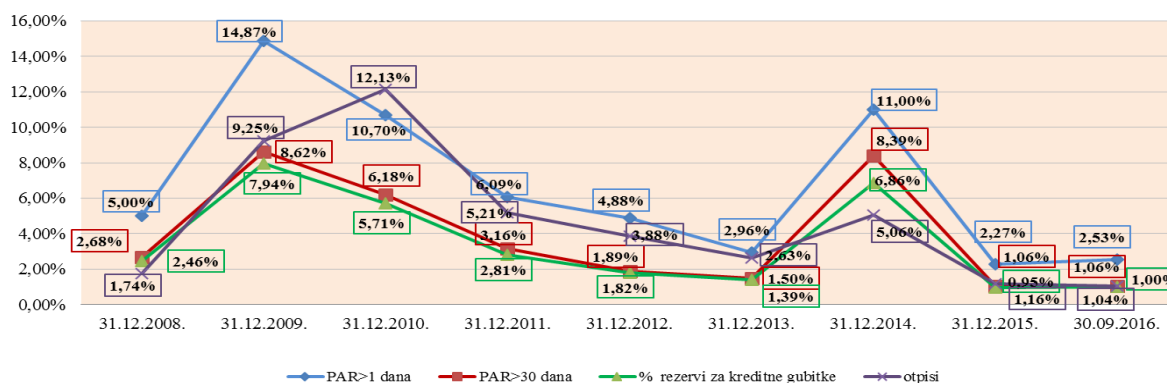

2.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfelja

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 30. 9. 2016., mikrokreditni portfelj bilježi rast od 6% (20,8 milijuna KM), dok su se određeni pokazatelji kvalitete aktivnog kreditnog portfelja neznatno pogoršali u promatranom razdoblju. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje se suočavaju s nedostatkom sredstava za financiranje kreditnog portfelja.

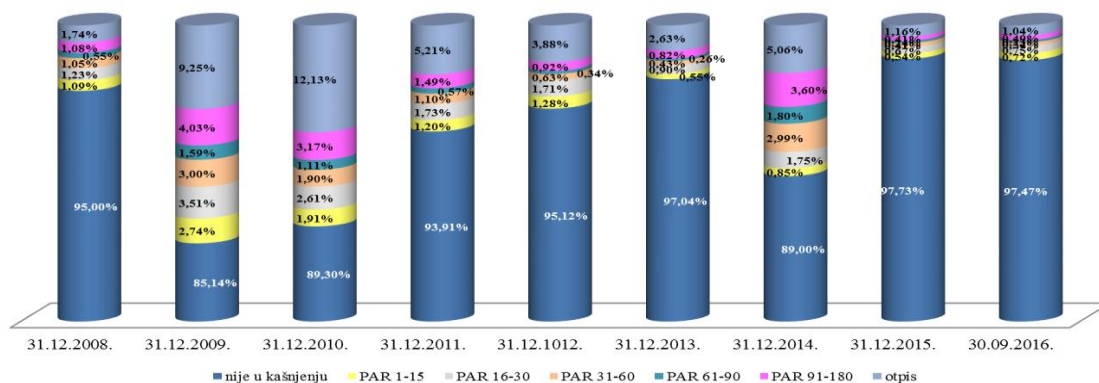
Neznatno pogoršanje određenih pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke, sa 0,95%, koliko je iznosila na 31.12.2015. godine, na 1,00%. Portfelj u riziku preko 30 dana iznosi 1,06% te se zadržao na istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%), a gledajući pojedinačno dvije MKF krše propisani standard. Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago povećanje, te je sa 2,27% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 2,53%.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

Tijekom prvih devet mjeseci 2016. godine, MKO su otpisale 1.758 kreditnih partija (1.733 otpisane kreditne partije odnose se na fizičke osobe, a 25 na pravne osobe) u ukupnom iznosu od 3,1 milijun KM, od čega se 2,9 milijuna KM odnosi na otpisanu glavnicu.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

Na razini sektora, postotak otpisa sa 30. 9. 2016. iznosio je 1,04% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,12 postotnih bodova, te se nalazi u okviru propisanog standarda. Dvije MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu postotka otpisa kredita koji mora biti ispod 3%.

- 000 KM -

OPIS	FIZIČKE OSOBE		PRAVNE OSOBE		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 1.1.2016.	105.851	11.281	2.798	296	108.649	11.577
Promjene u 2016. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	2.802	241	63	6	2.865	247
<i>otpis u periodu 1.1.-31.3.</i>	888	76	17	2	905	78
<i>otpis u periodu 1.4.-30.6.</i>	975	86	31	2	1.006	88
<i>otpis u periodu 1.7.-30.9.</i>	939	79	15	2	954	81
<i>otpis u periodu 1.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Naplaćeno u tekućoj godini	6.676	604	101	7	6.777	611
<i>naplata otpisa u periodu 1.1.-31.3.</i>	2.108	205	22	2	2.130	207
<i>naplata otpisa u periodu 1.4.-30.6.</i>	2.374	206	50	3	2.424	209
<i>naplata otpisa u periodu 1.7.-30.9.</i>	2.194	193	29	2	2.223	195
<i>naplata otpisa u periodu 1.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Trajni otpis u tekućoj godini	518	74	0	0	518	74
<i>trajni otpis u periodu 1.1.-31.3.</i>	467	65	0	0	467	65
<i>trajni otpis u periodu 1.4.-30.6.</i>	26	3	0	0	26	3
<i>trajni otpis u periodu 1.7.-30.9.</i>	25	6	0	0	25	6
<i>trajni otpis u periodu 1.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Saldo na datum 30.9.2016.	101.459	10.844	2.760	295	104.219	11.139

* Napomena: Podaci u Tablici 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u izvanbilančnoj evidenciji za iznos od 1,5 milijuna KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate kao dio izvansudskih nagodbi kod tri MKF.

Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako tijekom prvih devet mjeseci 2016. godine, naplatile 6,8 milijuna KM otpisane glavnice i 0,6 milijuna KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom razdoblju trajni otpis iznosio 0,5 milijuna KM po glavnici i 0,1 milijun KM po kamati. Što se tiče

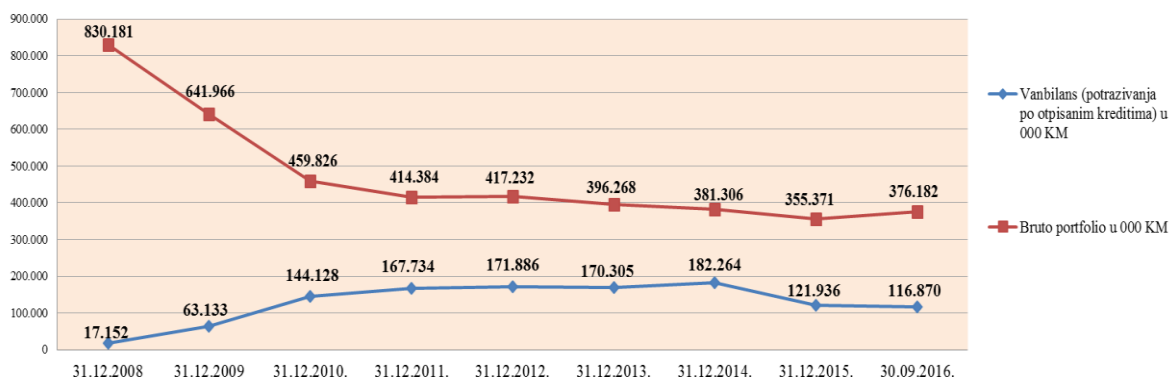

efikasnosti naplate otpisanih kredita tijekom prvih devet mjeseci 2016. godine, 1 MKD i 8 MKF su imale postotak efikasnosti naplate otpisanih kredita u rasponu od 5% do 10% u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, dok su 3 MKF imale postotak efikasnosti naplate u rasponu od 4% do 5%.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji sa 30. 9. 2016. iznose 116,9 milijuna KM i manja su za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfelj MKO manji je za 55%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća skoro 7 puta, i sa 30. 9. 2016. čine 31% ukupnog kreditnog portfelja. Postoje značajna odstupanja u kvaliteti portfelja između različitih MKO, koja su evidentna iz podatka da tri MKF imaju preko 60% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfelj (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u izvanbilanci veći je od iznosa ukupnih bruto kredita za 110%), što je izravna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti i nedomaćinskog upravljanja imovinom MKF. Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfelja.

Grafikon 15. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfeljo MKO

MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO.

2.3.2. Otplata kredita s instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na financijski sektor, neadekvatne kreditne politike i slabosti unutarnjih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfelja. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih razdoblja, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koji se otplaćuju putem jamstva, Agencija je od 31. 12. 2009. propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvješćima o otplati kredita na teret jamaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfelju MKO na dan 30. 9. 2016. je bio 154.052 od čega su 1,26% kreditnih partija otplaćivali jamci što je manje za 0,32 postotna boda u odnosu na postotak kredita koje su otplaćivali jamci u ukupnom broju kredita na dan 31. 12. 2015. (2015.:1,58%). Prema kvartalnim izvješćima, ukupan bruto kreditni portfelj u MKO sektoru na dan 30. 9. 2016. je iznosio 376.182 tisuća KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca iznosio 1,35% što je za 0,35 postotnih bodova manje u

odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca u ukupnom bruto kreditnom portfelju na kraju 2015. godine (2015.: 1,70%).

Prema izvješćima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/14 i 62/14), u razdoblju od 1.7. do 30.9.2016., podneseno je ukupno 54 prigovora prema MKO. Za 5 MKF i 1 MKD nema evidentiranih prigovora.

Sudužnici/jamci su uputili 6 prigovora, dužnici 26 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 22 prigovora. MKO su pozitivno riješile 4 prigovora, negativno 45 prigovora, dok je 5 prigovora u procesu obrade i izjašnjenja.

2.4. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje sukladno Odluci o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Pročišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu tijekom realiziranja ugovora o kreditu. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Sukladno mjesečnim izvješćima o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u trećem kvartalu 2016. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 87,8 milijuna KM što je za 3,4 milijuna KM, odnosno 4% više u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom razdoblju prethodne godine. Sa stanjem na 30. 9. 2016., MKO su imale 154.052 aktivne kreditne partije, što je za 4.433 kreditne partije, odnosno 3% više u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na razini sektora, na dan 30. 9. 2016., bio je 2.442 KM, prosječan iznos mikrokredita MKF iznosi 2.328 KM, dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 8.700 KM.

Tablica 11. Prosječne ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za III. kvartal 2016. godine – po proizvodima

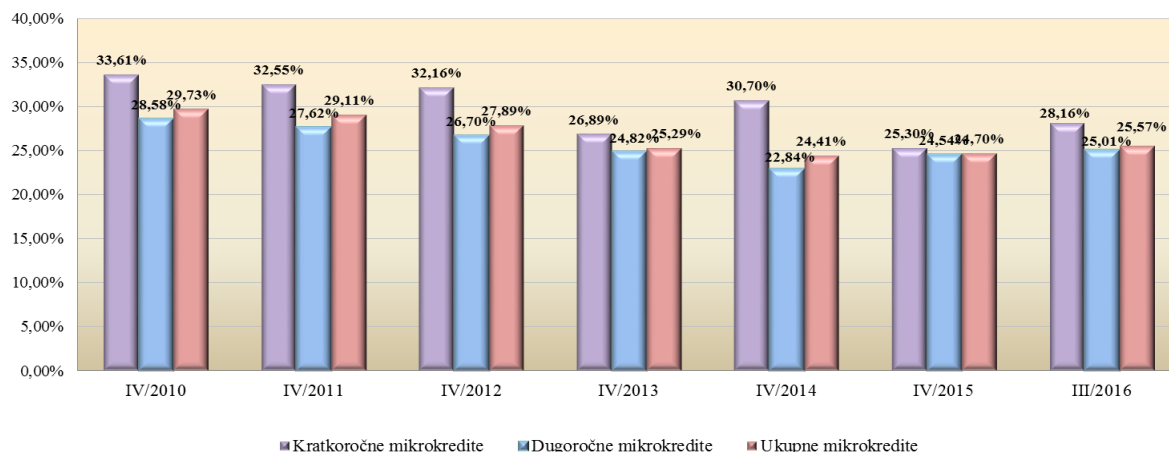
Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u III. kvartalu 2016. godine (u 000 KM)	Ponderirana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderirana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	15.674	18,46%	28,16%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.826	16,25%	25,95%
1.2.	Trgovinu	928	16,39%	25,44%
1.3.	Poljoprivredu	4.036	13,07%	23,52%
1.4.	Proizvodnju	263	18,25%	26,44%
1.5.	Stambene potrebe	1.837	20,83%	27,90%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.060	25,10%	36,21%
1.7.	Ostalo	4.724	22,24%	32,13%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	72.159	20,96%	25,01%
2.1.	Uslužne djelatnosti	12.037	20,81%	25,16%
2.2.	Trgovinu	3.488	20,21%	24,26%
2.3.	Poljoprivredu	22.660	19,76%	23,34%
2.4.	Proizvodnju	1.589	20,37%	24,58%
2.5.	Stambene potrebe	16.784	20,66%	23,93%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.018	25,21%	32,26%
2.7.	Ostalo	14.583	23,25%	28,43%
UKUPNO		87.833	20,52%	25,57%

Za kratkoročne kredite, prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 13,07% za poljoprivredu do 25,10% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu 23,52% za poljoprivredu do 36,21% za nenamjenske kredite. Prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 19,76% za poljoprivredu do 25,21% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 23,34% za poljoprivredu do 32,26% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za poljoprivredu i proizvodnju, dok su najskuplji nenamjenski i ostali krediti.

Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u sljedećoj tablica.

PROSJEČNA PONDERIRANA EKS na:	IV/2010	IV/2011	IV/2012	IV/2013	IV/2014	IV/2015	III/2016
Kratkoročne mikrokredite	33,61%	32,55%	32,16%	26,89%	30,70%	25,30%	28,16%
Dugoročne mikrokredite	28,58%	27,62%	26,70%	24,82%	22,84%	24,54%	25,01%
Ukupne mikrokredite	29,73%	29,11%	27,89%	25,29%	24,41%	24,70%	25,57%

Grafikon 16. Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (u %)

Mikrokreditne organizacije su povećale efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju trećeg kvartala 2016. godine, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru iznosile 25,57%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2015. godine, ostvarile rast od 0,87 postotnih bodova. Promatrajući isto razdoblje, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 28,16%, te su zabilježile rast od 2,86 postotnih bodova. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju trećeg kvartala 2016. godine, iznosile su 25,01%, te su u porastu za 0,47 postotnih bodova u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

2.5. Račun dobiti i gubitka

U razdoblju 1.1. - 30.9.2016., jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 663 tisuće KM (1.1. – 30.9.2015.: 186 tisuća KM neto dobiti). U ovom razdoblju MKF su ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.069 tisuća KM, dok su u istom razdoblju prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.297 tisuća KM.

U razdoblju 1.1. - 30.9.2016., od ukupno 11 MKF, 8 MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.118 tisuća KM, dok su 3 MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 49 tisuća KM.

Grafikon 17. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

Na razini mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 12.732 tisuće KM, što je za 249 tisuća KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

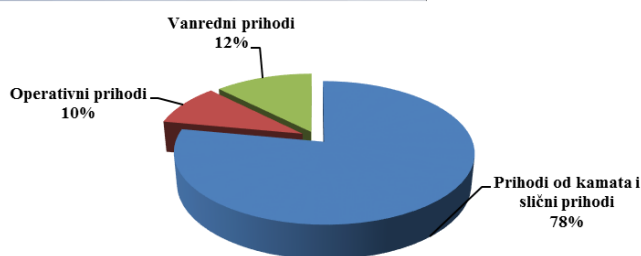
Struktura računa dobiti i gubitka mikrokreditnog sektora Federacije BiH je prikazana u Tablici 13.

- 000 KM -

Tablica 13. Račun dobiti i gubitka MKO										
Red. broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2015.				Za razdoblje 1.1. - 30.9.2016.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	48.387	1.206	49.593	88	50.074	2.619	52.693	89	106
1.2.	Operativni prihodi	6.938	88	7.026	12	6.169	192	6.361	11	91
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	55.325	1.294	56.619	100	56.243	2.811	59.054	100	104
3.										
3.1.	Rashodi po kamata i slični rashodi	7.791	400	8.191	16	7.338	945	8.283	15	101
3.2.	Operativni rashodi	39.979	686	40.665	77	41.439	940	42.379	78	104
3.3.	Trošk. rez. za kred. i dr. gubitke	3.614	21	3.635	7	3.233	268	3.501	7	96
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	51.384	1.107	52.491	100	52.010	2.153	54.163	100	103
5.	IZVANREDNI PRIHODI	9.038	13	9.051		8.422	8	8.430		93
6.	IZVANREDNI RASHODI	682	14	696		586	3	589		85
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-4-6)	12.297	186	12.483		12.069	663	12.732		102
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	12.297		12.297		12.069		12.069		98
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		186	186		663	663	663		
10.	POREZI		0	0		0	0	0		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		186	186		663	663	663		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			12.483				12.732		

Ukupni prihodi MKO za razdoblje 1.1. - 30.9.2016. iznose 59,1 milijun KM, koji se većinom odnose na prihode MKF. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukupni prihodi veći su za 2,4 milijuna KM ili 4%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 52,7 milijuna KM ili 89% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 3,1 milijun KM ili 6%, dok operativni prihodi iznose 6,4 milijuna KM ili 11% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 0,7 milijuna KM, odnosno za 9%.

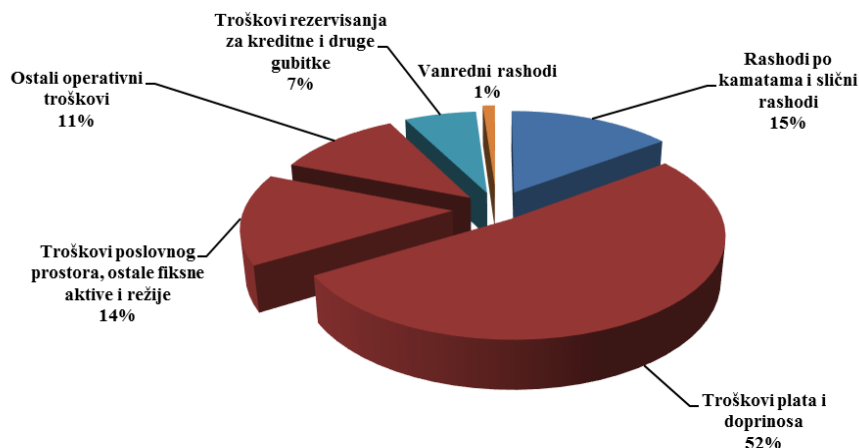
Grafikon 18. Struktura prihoda (uključeni vanredni prihodi)

Izvanredni prihodi MKO ostvareni u razdoblju od 1.1. do 30.9.2016. iznose 8,4 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 0,6 milijuna KM, odnosno za 7%. Izvanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Izvanredni rashodi MKO ostvareni tijekom prvih devet mjeseci 2016. godine iznose 0,6 milijuna KM, i manji su za 0,1 milijun KM odnosno 15% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Ukupni rashodi iznose 54,2 milijuna KM od kojih se 52 milijuna KM ili 96% odnosi na rashode MKF, a 2,2 milijuna KM ili 4% na rashode jednog MKD. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine ukupni rashodi veći su za 1,7 milijuna KM ili 3%. U strukturi rashoda, 8,3 milijuna KM ili 15% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 0,1 milijun KM ili 1%. Operativni rashodi iznose 42,4 milijuna KM ili 78% ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 1,7 milijuna KM ili 4%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 28,5 milijuna KM (1.1.-30.9.2015.: 27 milijuna KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 7,8 milijuna KM (1.1.-30.9.2015.: 7,6 milijuna KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 6,1 milijun KM (1.1.-30.9.2015.: 6,1 milijun KM). Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke iznose 3,5 milijuna KM ili 7% od ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 0,1 milijun KM ili 4%.

Grafikon 19. Struktura rashoda (uključeni vanredni rashodi)

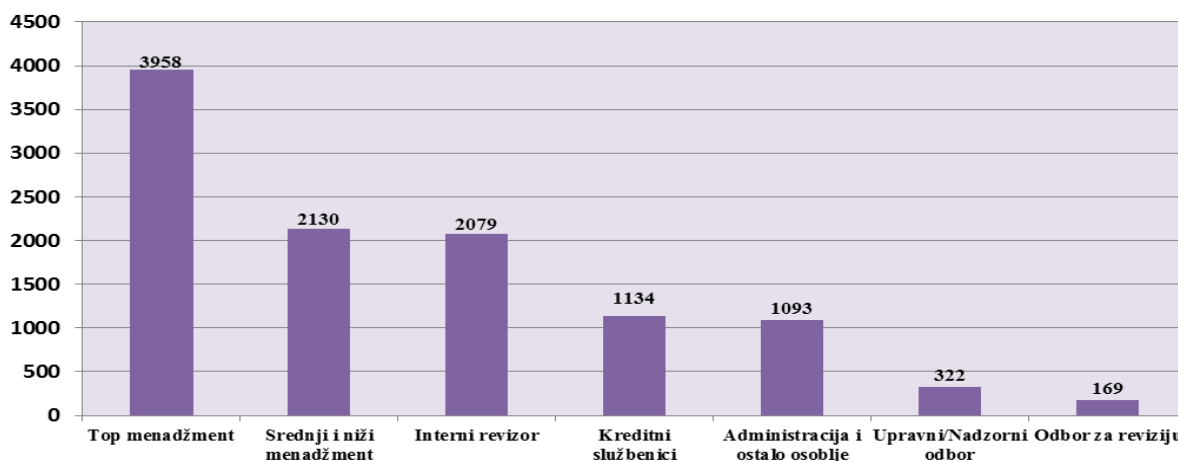

2.5.1. Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Standard razumne tržišne vrijednosti je vrijednost koja se postiže na tržištu rada te se kao relevantan podatak promatra prosječna plaća Federacije BiH jer ona predstavlja omjer tržišta rada. Međutim pošto svaka industrija ima svoje specifičnosti, tako i mikrokreditna industrija ima svoje specifičnosti, te se u cilju usporedbe koriste standardi koji vrijede za mikrokreditnu djelatnost. Standard tržišta mikrokreditne djelatnosti je približna ili ista standardna vrijednost koja se za istu uslugu plaća na tržištu mikrokreditne industrije u približnom ili istom iznosu s prosjekom relevantne grupe, tj. prosjekom cjelokupne mikrokreditne industrije. U cilju utvrđivanja prosjeka se uzimaju vrijednosti MKO-a čije poslovanje je usklađeno sa standardima poslovanja propisanih odlukom o ostalim općim uvjetima poslovanja mikrokreditnih organizacija, jer su plaće u takvim organizacijama tržišno utemeljene s obzirom da je poslovanje u okviru propisanih mjerljivih standarda osigurano da MKO posluje sukladno načelima poslovanja pažnjom dobrog gospodarstvenika, a što je i obveza prema čl. 40 Zakona o udrugama i fondacijama.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u razdoblju 1.1. - 30.9.2016. veći su za 5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema izvješćima MKO, prosječna mjesečna neto plaća zaposlenika MKO na dan 30. 9. 2016., iznosila je 1.217 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 57 KM, iz čega proizlazi da je, u mikrokreditnom sektoru, prosječna mjesečna neto plaća s bonusima iznosila 1.274 KM. Na dan 30. 9. 2016., prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta u mikrokreditnom sektoru s bonusima su iznosile 3.958 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 322 KM, a članovima odbora za reviziju 169 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plaće unutarnjih revizora u MKO sa bonusima su iznosile 2.079 KM, srednjeg i nižeg menadžmenta 2.130 KM, kreditnih službenika 1.134 KM, te administracije i ostalog osoblja 1.093 KM.

Grafikon 20. Prosječna mjesečna plata/naknada u MKO sa uključenim bonusima (u KM)

Člankom 39. Zakona o MKO propisano je da su mikrokreditne fondacije dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dozvoljena izravna ili neizravna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim osobama i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji. Naime, primijećeno je da pojedine MKF isplaćuju plaće/naknade koje značajno odstupaju od prosjeka mikrokreditnog sektora.

Kod jedne MKF, prosječna mjesečna neto plaća višeg menadžmenta skoro 2 puta je veća u odnosu na sektorski prosjek.

3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM OSOBAMA

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s osobama, koje se u skladu s člankom 4. Zakona o MKO smatraju povezanim s MKO. Člankom 6. ove Odluke Agencije propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s osobom koja je povezana s MKO samo u skladu sa Zakonom o MKO, odlukom Agencije i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim osobama, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO. Transakcijom s povezanom osobom smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanoj osobi ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezane osobe. S tim u vezi, sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih osoba i isti redovito ažurirati.

Također, prilikom obavljanja transakcija s povezanim osobama, MKO su dužne postupati u skladu s usvojenim politikama, koje, između ostalog, podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim osobama moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- osoba povezana s MKO koja je član organa upravljanja MKO ne može sudjelovati u glasovanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i nje same ili bilo koje druge s njom povezane osobe,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezane osobe, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim osobama i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim osobama MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druge osobe, a MKO su dužne izvještavati Agenciju dostavom kvartalnih izvješća o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu s povezanim osobama. Tijekom prvih devet mjeseci 2016. godine, od 12 MKO, na propisanim obrascima, 10 MKF i 1 MKD izvijestili su Agenciju o obavljenim transakcijama s povezanim osobama u ukupnom iznosu od 354.343 KM. Dvije MKF imaju 57% udjela u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim osobama.

-u KM-

Tablica 14. Transakcije s povezanim osobama

Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u razdoblju 1.1.-30.9.2016.	Udjel (%)
1.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim osobama	120.039	33,88%
2.	Plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe	99.571	28,10%
3.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	92.748	26,17%
4.	Refundacija troškova	34.185	9,65%
5.	Zakup poslovnog prostora	6.000	1,69%
6.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	1.800	0,51%
7.	Anuiteti po kreditu	0	0,00%
8.	Kratkoročni krediti od banaka	0	0,00%
9.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	0	0,00%
10.	Odvjetničke usluge	0	0,00%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovi zakupa	0	0,00%
UKUPNO		354.343	100,00%

U tablici 14. prikazani su iznosi transakcija s povezanim osobama u razdoblju od 1.1. do 30. 9. 2016., iz koje je evidentno da u transakcijama a povezanim osobama najveći udio imaju transakcije s osnivačima MKO i njegovim povezanim osobama (33,88%), plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe (28,10%) i plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge (26,17%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvješćima prijavile i transakcije s povezanim osobama po osnovi plaćanja zakupa poslovnog prostora, pozajmice od pravnih i fizičkih osoba i druge transakcije.

Transakcije s povezanim osobama MKO o kojim su izvijestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s osobama koje su povezana s osnivačem MKO i njegovim povezanim osobama (74%), članovima odbora za reviziju (15%) i članovima upravnog odbora (11%). Agencija će i u narednom razdoblju, u kontrolama MKO posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim osobama, te će cijeliti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim osobama.

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvješća MKO sa 30. 9. 2016. može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnih organizacija u Federaciji BiH bilježi blago poboljšanje u odnosu na kraj prethodne godine. Bilančna suma je zabilježila rast od 4%, kreditni portfelj je povećan za 6% uz neznatno pogoršanje određenih pokazatelja kvalitete, također je ostvaren i rast zaposlenih (3%), kapitala (7%) i obaveza po uzetim kreditima (2%).

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfelja, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sektora. Konsolidacija na razini MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikrokreditnog sektora, u cilju povećanja ekonomije opsega, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikrokreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga sve MKO koje nisu operativno održive bi trebale razmotriti mogućnost spajanja ili pripajanja, kako bi se zaštitila imovina MKF, a što bi bilo sukladno načelima poslovanja s pažnjom dobrog gospodarstvenika.

Imperativ MKO u narednom razdoblju je poštivanje načela poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog gospodarstvenika s fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO.

Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcioniranja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U narednom razdoblju MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Punoj primjeni članka 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Kontrolu kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni načela domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni načela dobrih korporativnih praksi, a što treba utjecati na smanjenje kamatnih stopa;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se direktno alimentiraju visokim kamatnim stopama;
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti o menadžmentu, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;

- Poboljšanju sustava unutarnjih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni načela odgovornog kreditiranja;
- Postizanje potpune neovisnosti unutarnje revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovito izvješćivati upravni odbor;
- Obaveznoj razmjeni informacija na razini sektora i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta;
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja, te
- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stupanj otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala budućnost zaposlenih u MKO.

Broj: U.O. -90-5 /16

Sarajevo, 8. prosinca 2016.

IV. PRILOZI

Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO

Prilog 2. Osnovni podaci o MKO

Prilog 3. Bilanca stanja MKF

Prilog 4. Bilanca stanja MKD

Prilog 5. Račun dobiti i gubitka MKF

Prilog 6. Račun dobiti i gubitka MKD

Prilog 7. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

**PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO
KOJI SU BILI VAŽEĆI SA 30. 9. 2016.**

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvješćivanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Pročišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta	23/14, 26/14 i 62/14
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja finansijskih usluga	62/14

Upute Agencije za poslovanje MKO

1. Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputa za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputa za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti;
5. Uputa za izradu izvješća mikrokreditnih organizacija.

Prilog 2.

OSNOVNI PODACI O MKO

Rb	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	30.9.2016.			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sead Mucić	033/ 754-380, 754-388 fax	sead.mucic@eki.ba www.eki.ba	29.775	3.502	38	3
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sadina.bina@eki.ba www.eki.ba	118.459	62.748	262	69
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	17.184	10.770	63	14
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	20.711	2.226	107	22
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	info@melaha.ba www.melaha.ba	1.234	436	6	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	52.405	20.480	159	29
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	24.416	6.919	107	24
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	info@mikroaldi.org www.mikroaldi.org	5.627	4.518	28	7
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	130.874	69.956	297	60
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.759	1.586	8	0
11.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	347	231	5	0
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Samir Bajrović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	38.054	22.666	155	41
UKUPNO						440.845	206.038	1.235	269

Prilog 3.

BILANCA STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2015.	%	30.9.2016.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	29.442	7	24.426	6	83
1a)	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	20.636	5	12.977	3	63
1b)	Kamatonski računi depozita	8.806	2	11.449	3	130
2.	Plasmani bankama	733	0	653	0	89
3.	Kredit	338.599		352.143		104
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	3.359		3.523		105
3b)	Neto krediti (3-3a)	335.240	83	348.620	85	104
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	28.025	7	28.336	7	101
5.	Dugoročne investicije	3.061	1	3.061	1	100
6.	Ostala aktiva	6.593	2	6.175	1	94
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	186		201		108
8.	UKUPNO AKTIVA	402.908	100	411.070	100	102
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	78.023	20	72.777	18	93
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	113.595	28	114.956	28	101
11.	Ostale obveze	20.835	5	20.801	5	100
12.	UKUPNO OBVEZE	212.453	53	208.534	51	98
13.	Donirani kapital	56.096		56.253		100
14.	Temeljni kapital	3.821		3.820		100
15.	Višak prihoda nad rashodima	190.637		202.738		106
15a)	za prethodne godine	174.100		190.636		109
15b)	za tekuću godinu	16.537		12.102		73
16.	Manjak prihoda nad rashodima	62.205		62.333		100
16a)	za prethodne godine	61.562		62.284		101
16b)	za tekuću godinu	643		49		8
17.	Ostale rezerve	2.106		2.058		98
18.	UKUPNO KAPITAL	190.455	47	202.536	49	106
19.	UKUPNO PASIVA	402.908	100	411.070	100	102
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	121.879		116.762		96
	- komisioni poslovi	259		299		115

Prilog 4.

BILANCA STANJA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2015.	%	30.9.2016.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	3.452	17	5.473	18	159
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	3.452	17	5.473	18	159
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kreditni	16.772		24.039		143
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	29		227		783
3b)	Neto krediti (3-3a)	16.743	82	23.812	80	142
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	7	0	72	0	1029
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	205	1	431	2	210
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	1		13		1300
8.	UKUPNO AKTIVA	20.406	100	29.775	100	146
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	768	4	4.324	15	563
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	15.969	78	20.965	70	131
11.	Ostale obveze	830	4	984	3	119
12.	UKUPNO OBVEZE	17.567	86	26.273	88	150
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Temeljni kapital	600		600		100
15.	Emisioni ažio	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	331		994		300
16a)	prethodnih godina	0		331		n/a
16b)	tekuće godine	331		663		200
17.	Zakonske rezerve	1.908		1.908		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	2.839	14	3.502	12	123
20.	UKUPNO PASIVA	20.406	100	29.775	100	146
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	57		108		189
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 5.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2015.	%	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2016.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	65	0	35	0	54
1.2.	Kamate na plasmane bankama	9	0	1	0	11
1.3.	Kamate na kredite	47.760	99	49.179	98	103
1.4.	Ostali finansijski prihod	553	1	859	2	155
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	48.387	100	50.074	100	103
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	7.125	91	6.726	92	94
2.2.	Ostali finansijski rashodi	666	9	612	8	92
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	7.791	100	7.338	100	94
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	40.596		42.736		105
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	4.850	70	5.613	91	116
4.2.	Ostali operativni prihodi	2.088	30	556	9	27
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	6.938	100	6.169	100	89
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	26.486	66	27.714	67	105
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	7.528	19	7.794	19	104
5.3.	Ostali operativni troškovi	5.965	15	5.931	14	99
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	39.979	100	41.439	100	104
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	3.614		3.233		89
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	3.941		4.233		107
8.	Izvanredni prihodi	9.038		8.422		93
9.	Izvanredni rashodi	682		586		86
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	12.297		12.069		98

Prilog 6.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2015.	%	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2016.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0	0	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	1.206	100	2.617	100	217
1.4.	Ostali financijski prihod	0	0	2	0	n/a
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	1.206	100	2.619	100	217
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	373	93	905	96	243
2.2.	Ostali financijski rashodi	27	7	40	4	148
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	400	100	945	100	236
3.	Neto financijski prihodi (1.5. - 2.3.)	806		1.674		208
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	83	94	177	92	213
4.2.	Ostali operativni prihodi	5	6	15	8	300
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	88	100	192	100	218
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	544	79	739	79	136
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	37	6	52	5	141
5.3.	Ostali operativni troškovi	105	15	149	16	142
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	686	100	940	100	137
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	21		268		1.276
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	187		658		352
8.	Izvanredni prihodi	13		8		62
9.	Izvanredni rashodi	14		3		21
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	186		663		356
11.	POREZ	0		0		n/a
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	186		663		356

Prilog 7.

PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 30. 9. 2016.

000 KM

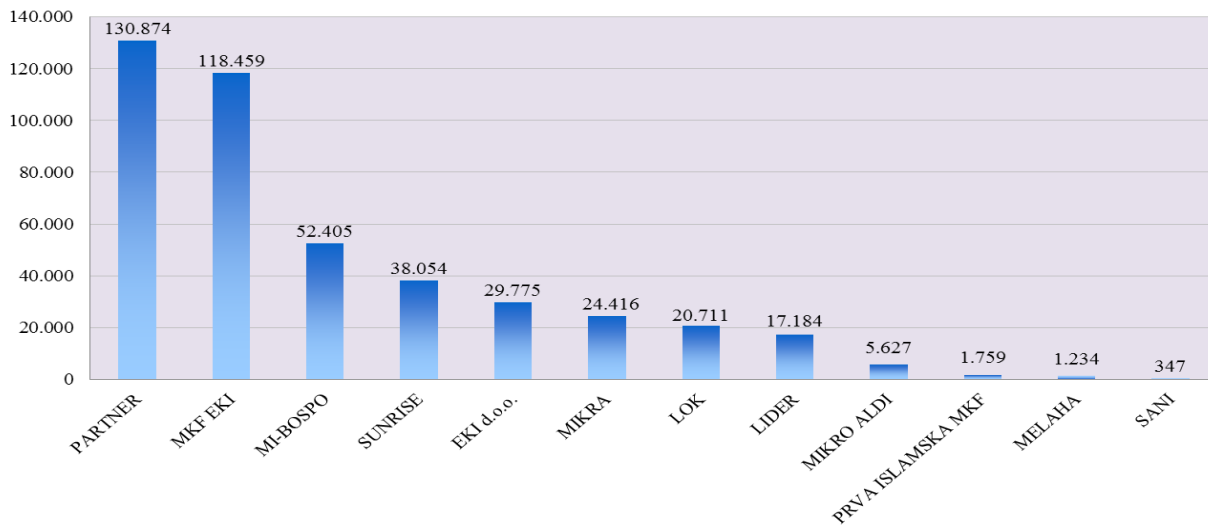
Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Goražde	PARTNER MKF Tuzla	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	16.561	2.263	1.942	45.850
1.	Mercy Corps								10.091			10.091
2.	USAID	3.046		543					3.046			6.635
3.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891									5.891
4.	LIP			1.479		947			675		1.214	4.315
5.	CRS						4.070					4.070
6.	UNHCR			1.198		479		200	1.229		614	3.720
7.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo									2.263		2.263
8.	UNDP	1.932		153					59			2.144
9.	UMCOR			637		377			317			1.331
10.	IRC					371			805			1.176
11.	SIDA Housing	1.080										1.080
12.	Women's World Banking PRM/USA State Department			577		1.034						1.034
13.	OXFAM							500				500
14.	EZE, Njemačka								339			339
15.	USDA Know-How Project	237										237
16.	Church World Service					146						146
17.	Ostalo	31		52				104			114	301
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	235	80	229	0	85	935
19.	Mercy Corps								229			229
20.	Unipromet						170					170
21.	Nedžad Beglerović			102								102
22.	NOVIB							80				80
23.	EBRD										75	75
24.	CRS						65					65
25.	Ostalo	8		184		12					10	214
Donacije za operativne troškove		1.019	874	2.810	500	1.344	17	146	2.047	2	709	9.468
26.	LIP			1.515					201		709	2.425
27.	USAID					1.344			591			1.935
28.	CHF		874									874
29.	Mercy Corps								808			808
30.	SIDA Housing	748										748
31.	PM			556								556
32.	BCT			519								519
33.	JKPHD La Benevolencija				500							500
34.	NBR			220								220
35.	UNHCR								176			176
36.	EFSE	26						1	87			114
37.	NOVIB							110				110
38.	EBRD	105							1			106
39.	IFC	104										104
40.	Ostalo	36					17	35	183	2		273
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.353	6.765	7.735	500	4.710	4.322	1.030	18.837	2.265	2.736	56.253

GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 30. 9. 2016. u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfelja MKO na dan 30. 9. 2016. u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obveza po uzetim kreditima MKO na dan 30. 9. 2016. u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 30. 9. 2016. u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvješćima) MKO na dan 30. 9. 2016. u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za razdoblje 1.1.- 30.9.2016. u 000 KM
- Grafikon 7. Operativna održivost MKO u razdoblju 1.1. - 30.9.2016.
- Grafikon 8. Broj zaposlenih u MKO na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 9. Broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 10. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 11. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 12. Iznos kredita u 000 KM otpisanih u razdoblju 1.1.-30.9.2016.
- Grafikon 13. Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM u razdoblju 1. 1.-30. 9.2016.
- Grafikon 14. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 15. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfelj MKO na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 16. Portfelj u riziku preko 30 dana na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 17. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 30. 9. 2016.
- Grafikon 18. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za razdoblje 1.1.-30.9.2016.
- Grafikon 19. Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za razdoblje 1.1.-30.9.2016
- Grafikon 20. Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika u MKO za razdoblje 1.1.-30.9.2016
- Grafikon 21. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u III. kvartalu 2016. godine u 000 KM
- Grafikon 22. Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite prema izvješćima MKO u III. kvartalu 2016. godine
- Grafikon 23. Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite prema izvješćima MKO u III. kvartalu 2016. godine
- Grafikon 24. Prosječne ponderirane EKS na dugoročne kredite prema izvješćima MKO u III. kvartalu 2016. godine

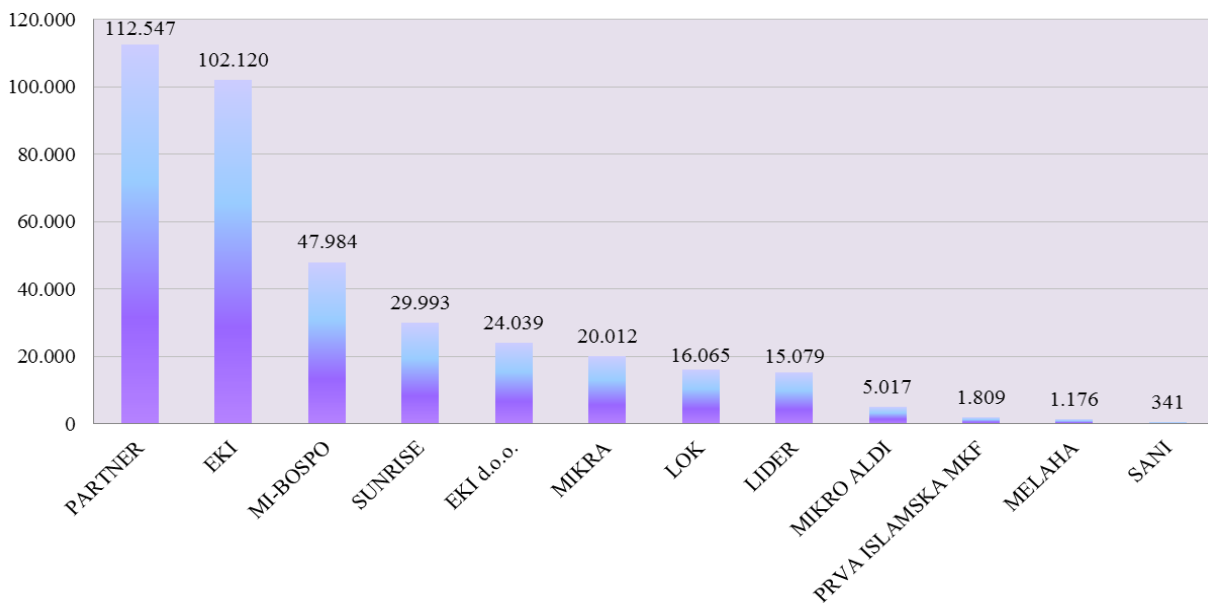
Grafikon 1.

Iznos aktive MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM

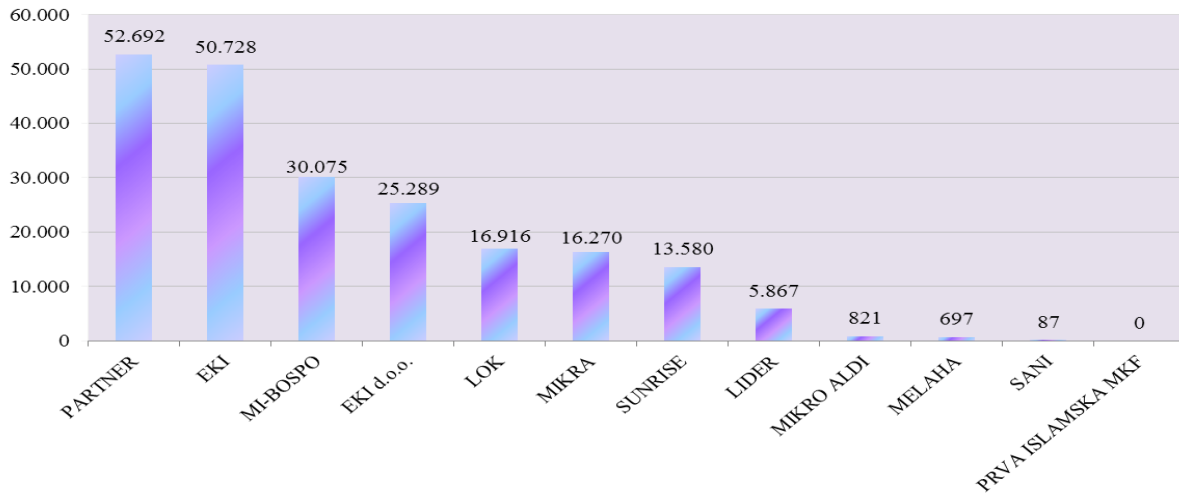
Grafikon 2.

Iznos bruto portfelja MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM

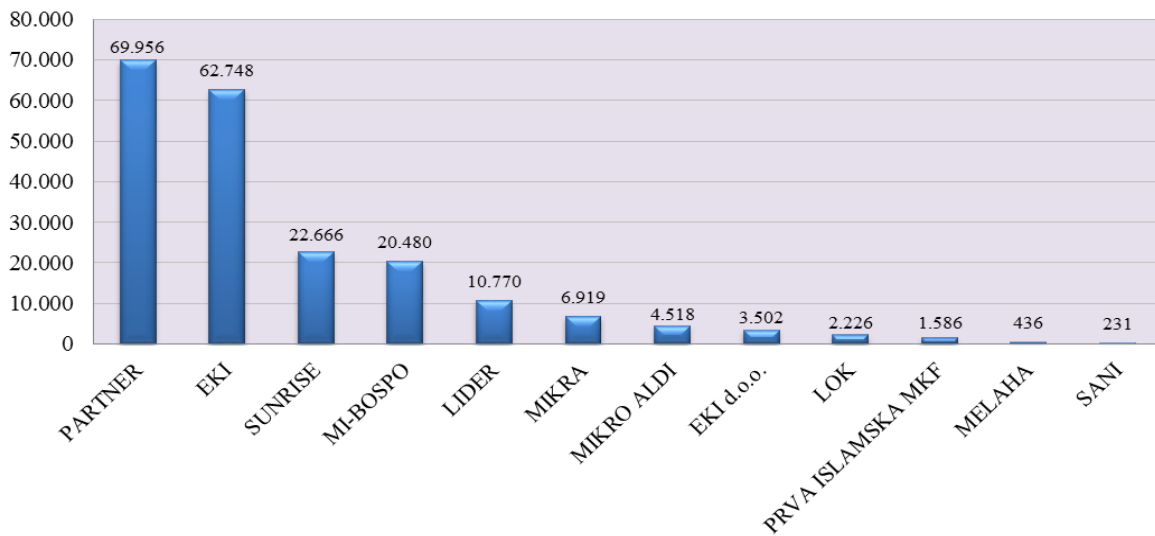
Grafikon 3.

**Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO
na dan 30.09.2016. godine u 000 KM**

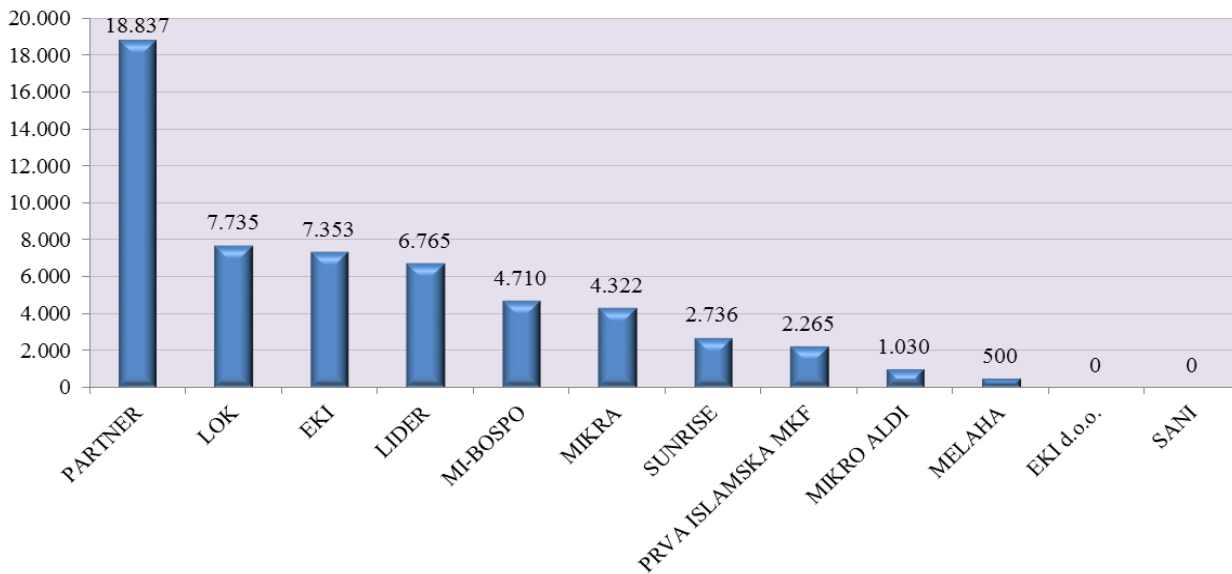
Grafikon 4.

Iznos kapitala MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM

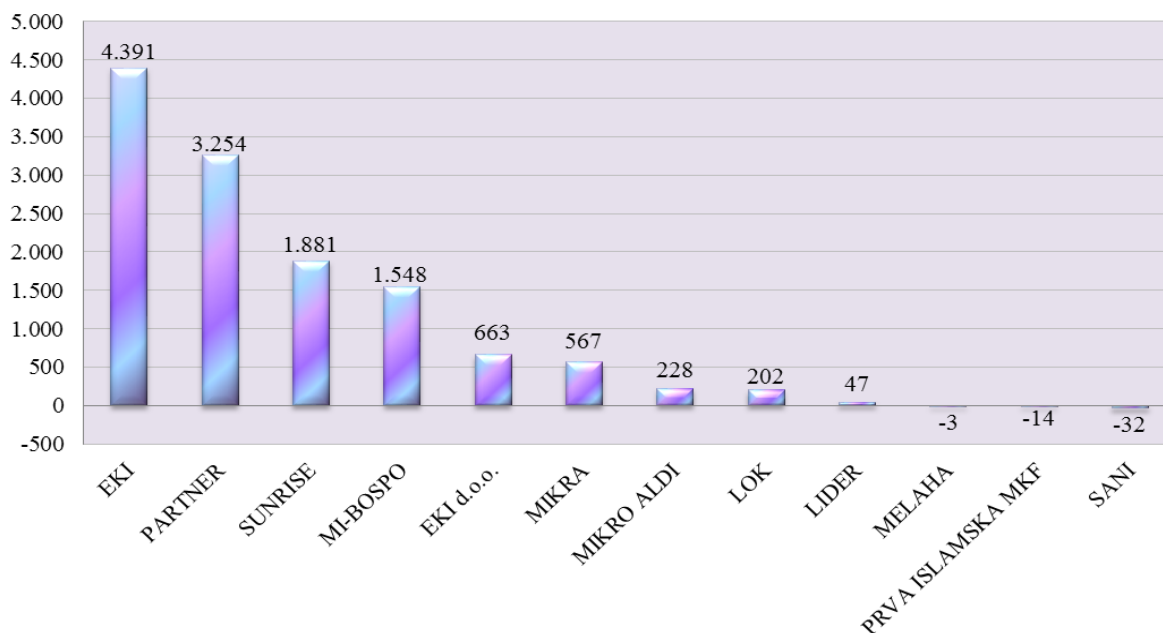
Grafikon 5.

**Iznos doniranog kapitala (prema izvještajima) MKO
na dan 30.09.2016. godine u 000 KM**

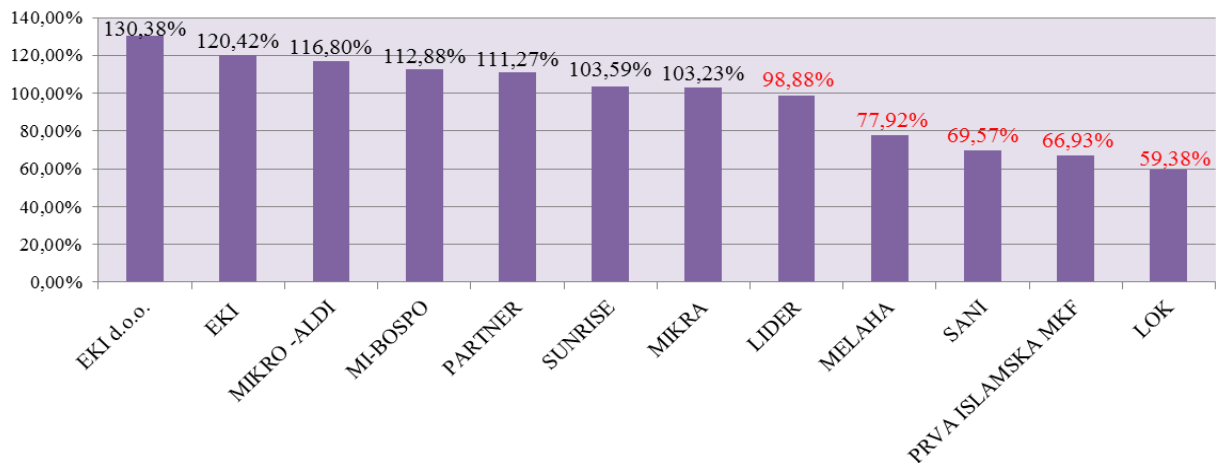
Grafikon 6.

**Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto
dobit/gubitak MKD
za period 01.01.-30.09.2016. godine u 000 KM**

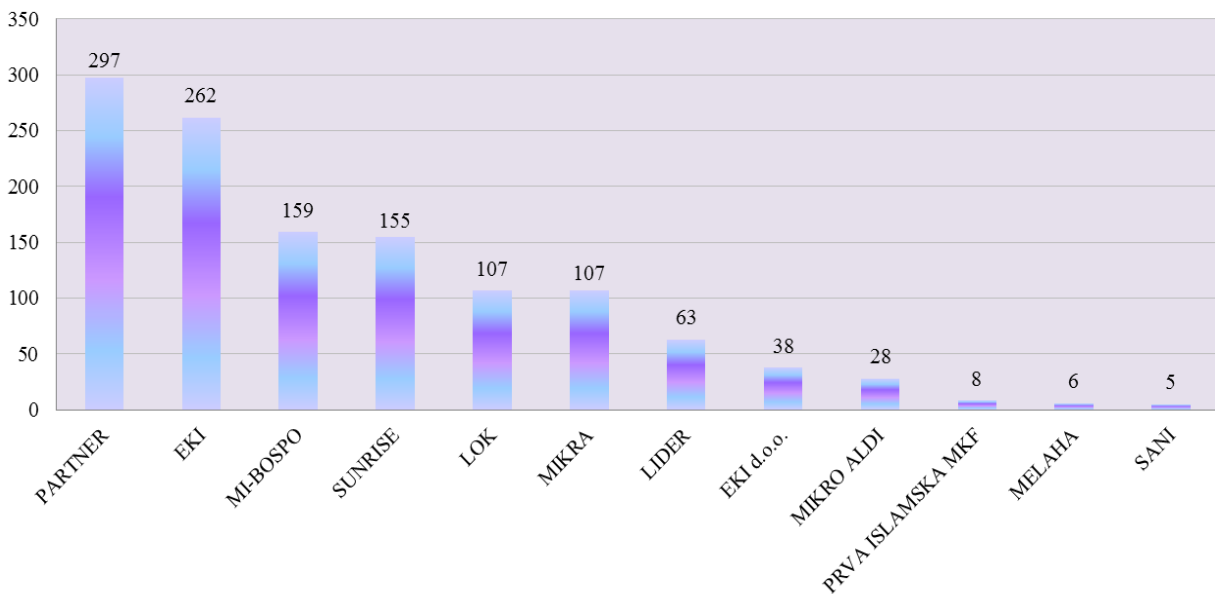
Grafikon 7.

Operativna održivost MKO u periodu 01.01.-30.09.2016. godine

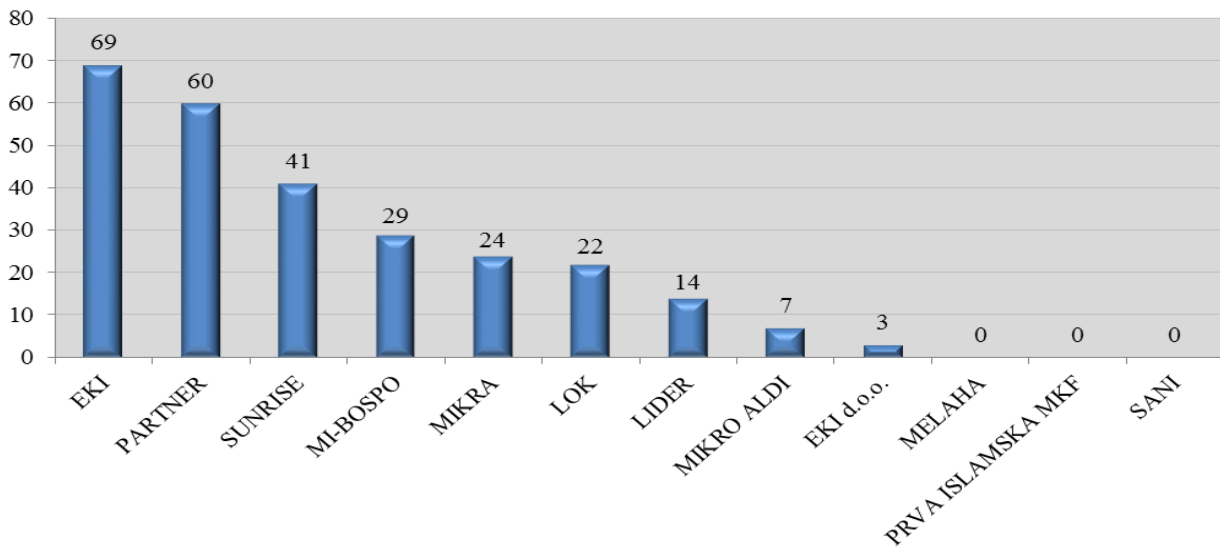
Grafikon 8.

Broj zaposlenih u MKO na dan 30.09.2016. godine

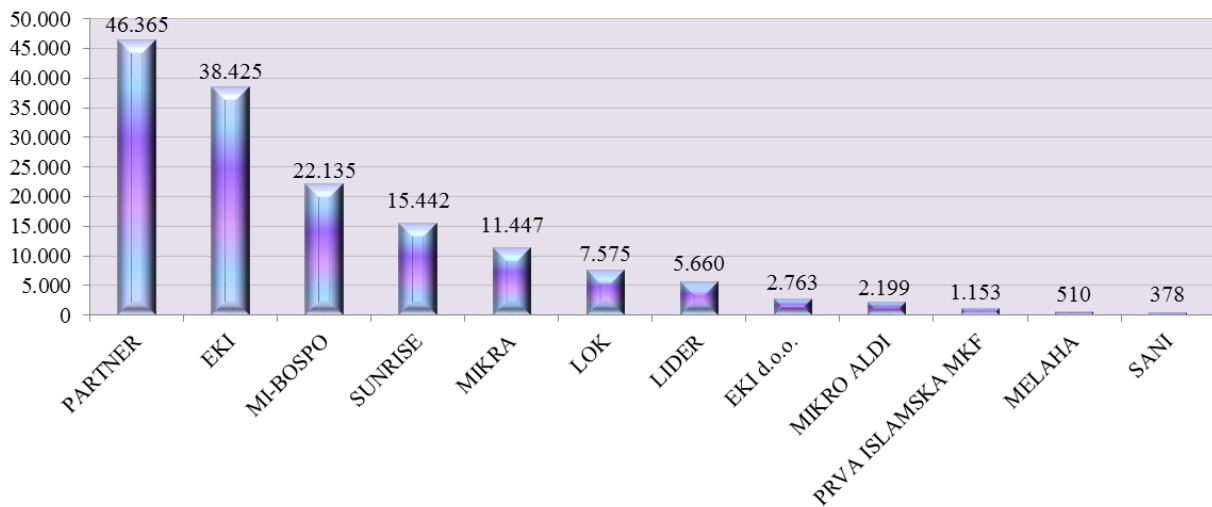
Grafikon 9.

**Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH
na dan 30.09.2016. godine**

Grafikon 10.

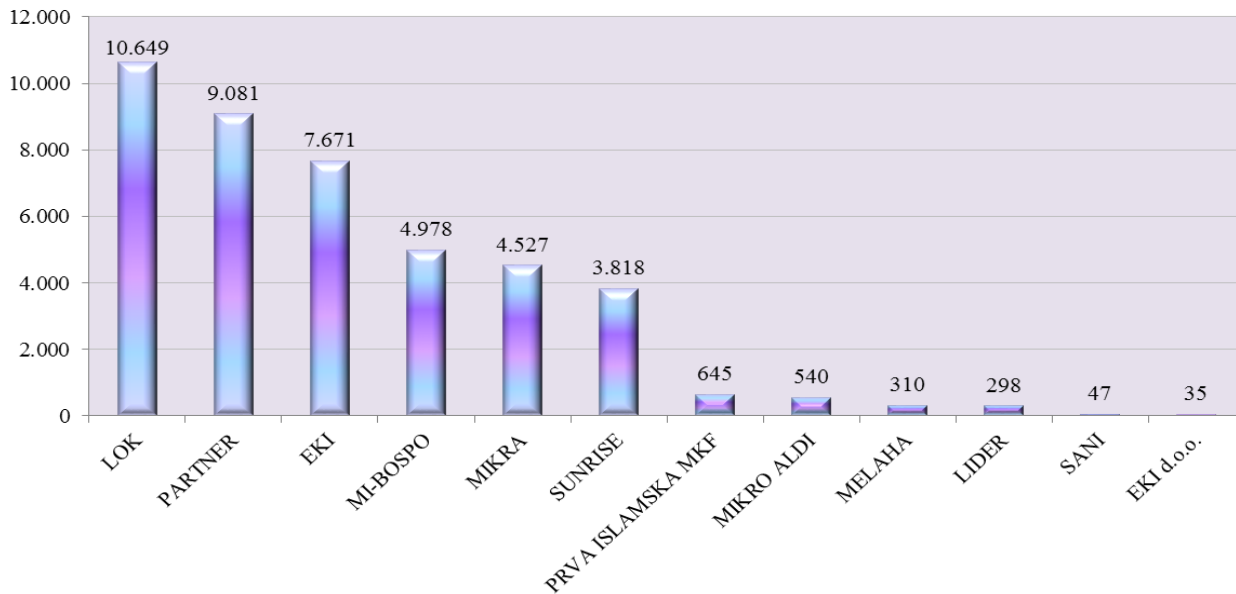
**Broj aktivnih kreditnih partija MKO
sa stanjem na dan 30.09.2016. godine**

Grafikon 11.

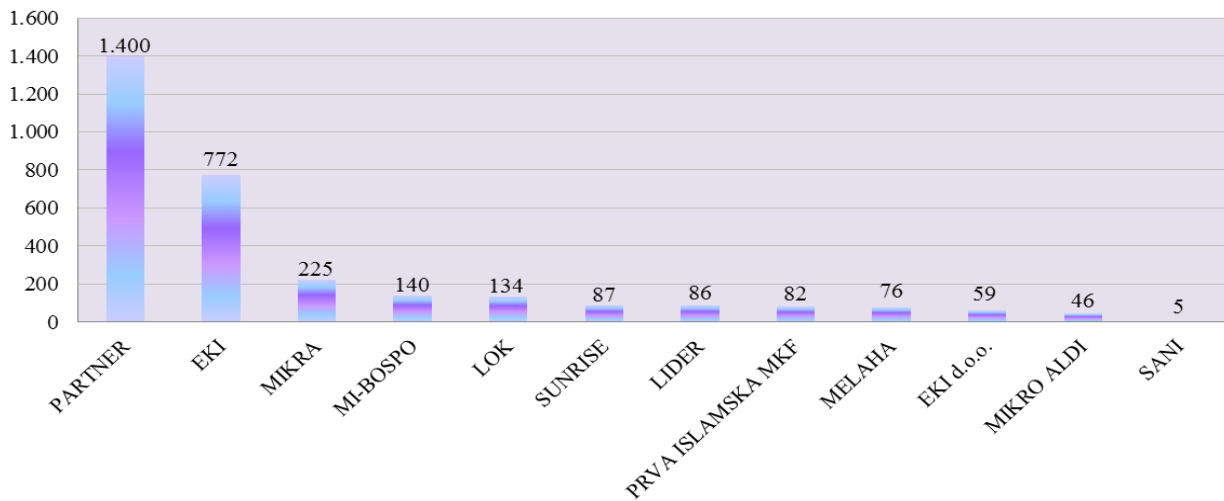

**Broj otpisanih kreditnih partija MKO
evidentiranih u vanbilansu na dan 30.09.2016. godine**

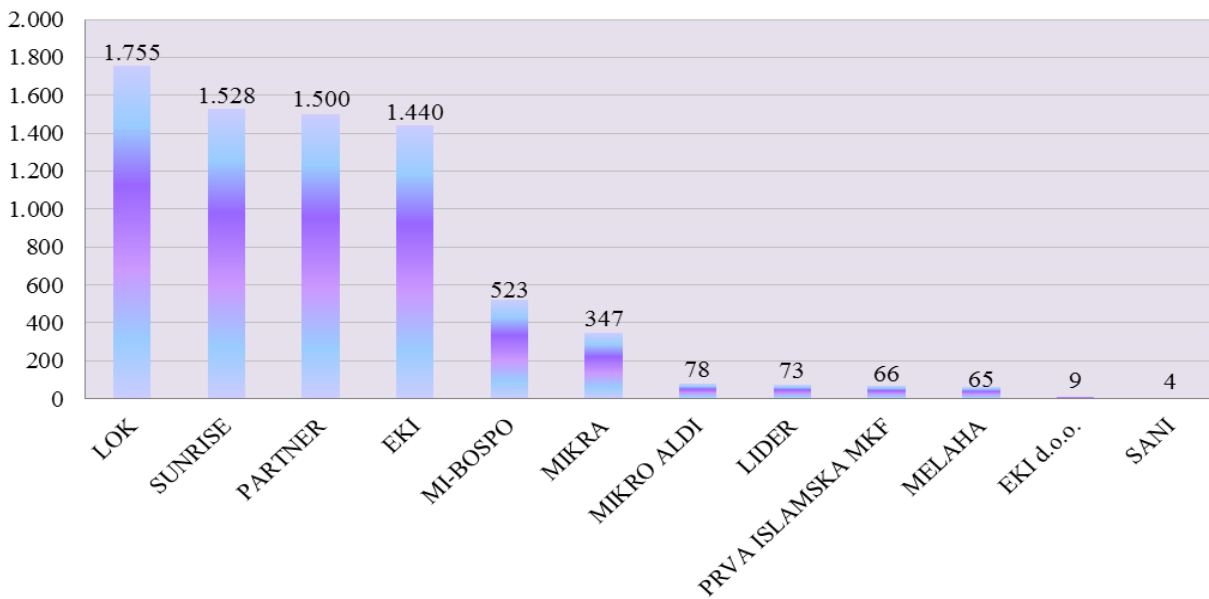
Grafikon 12.

**Iznos kredita u 000 KM otpisanih
u periodu 01.01.-30.09.2016. godine**

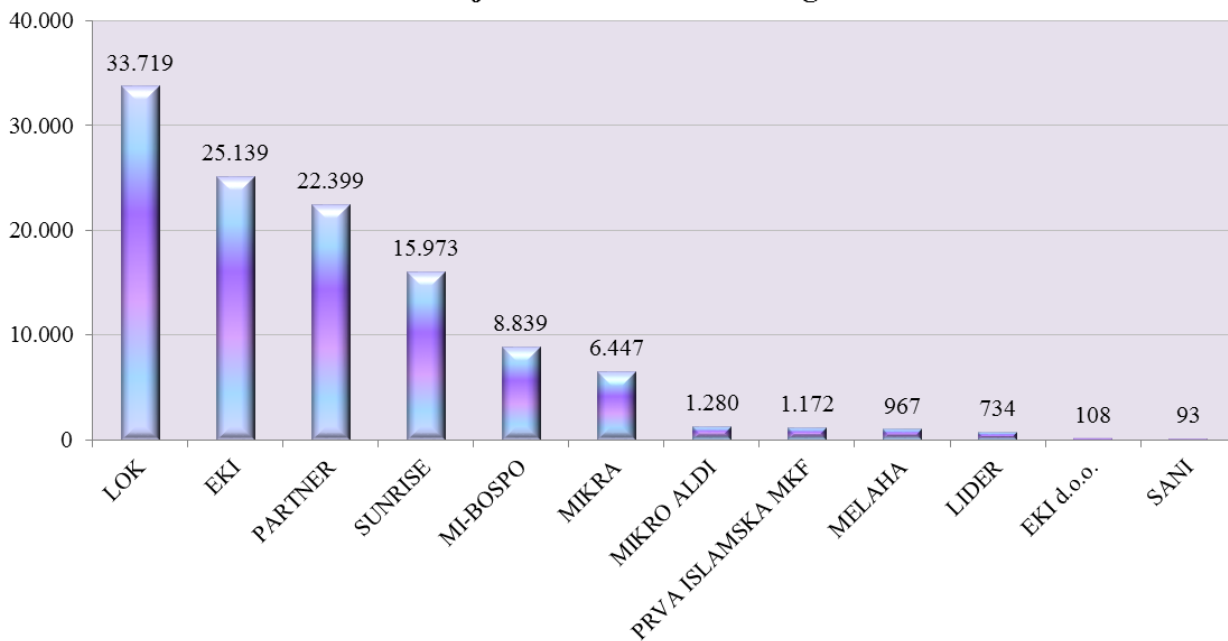
Grafikon 13.

**Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM
u periodu 01.01.-30.09.2016. godine**

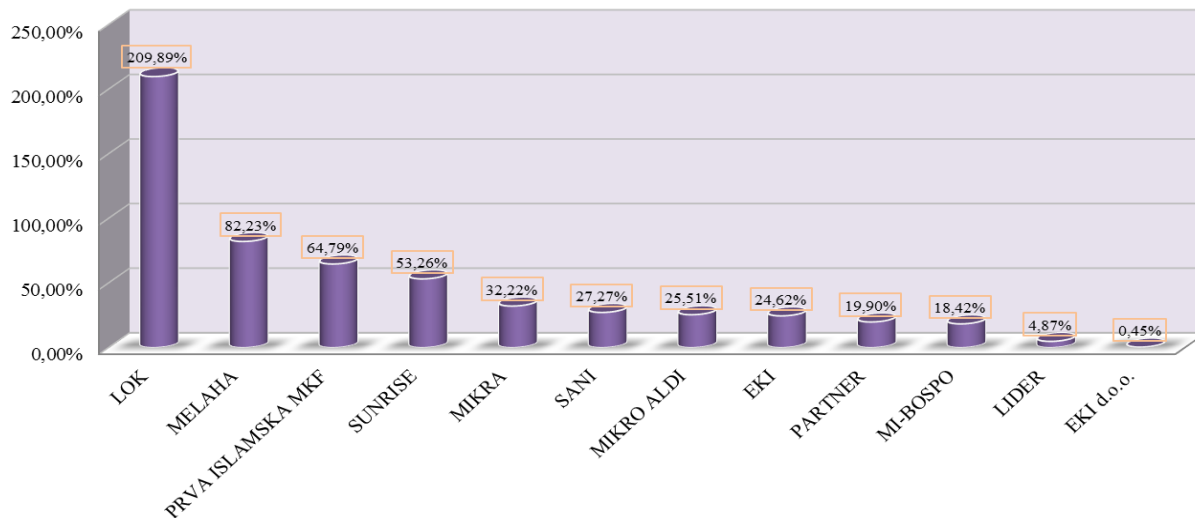
Grafikon 14.

**Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM
sa stanjem na dan 30.09.2016. godine**

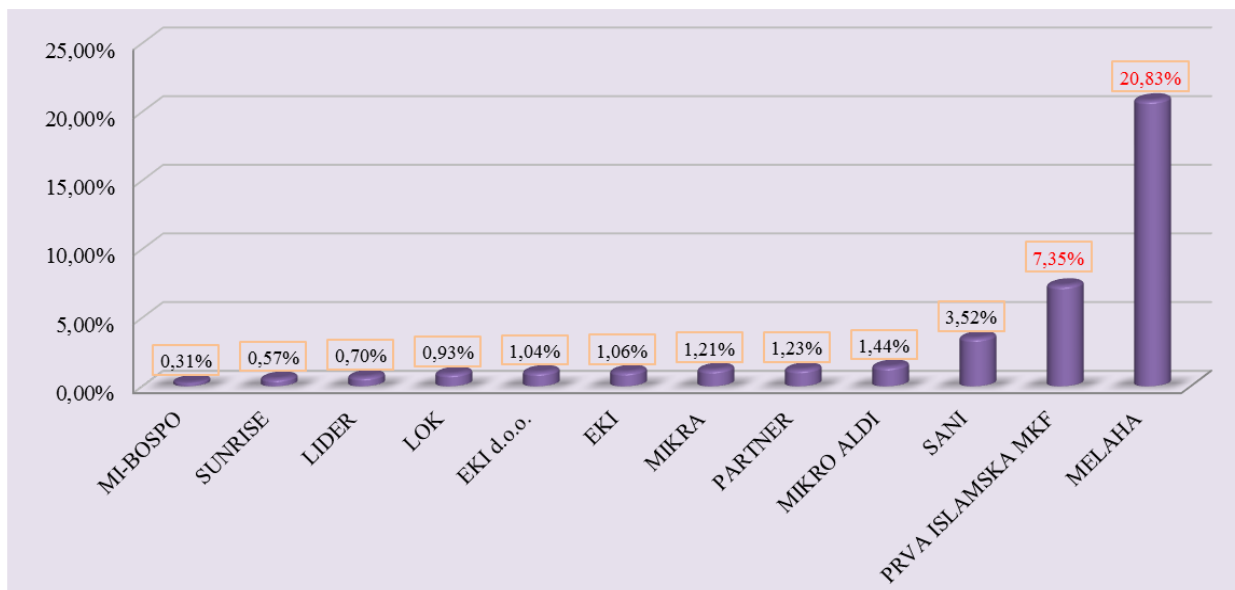
Grafikon 15.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio MKO na dan 30.09.2016. godine

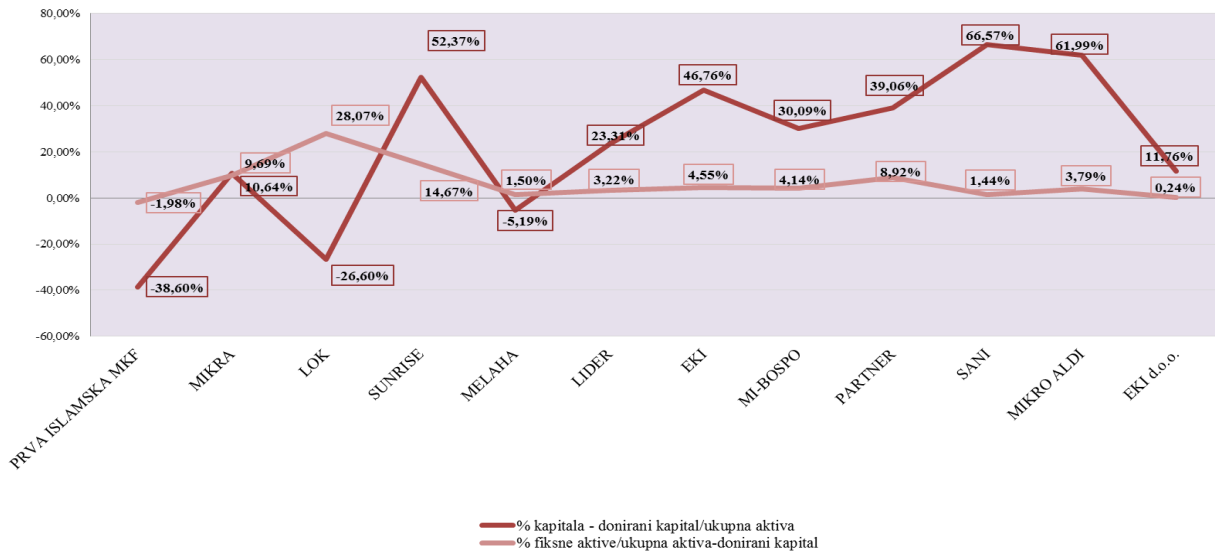
Grafikon 16.

Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 30.09.2016. godine

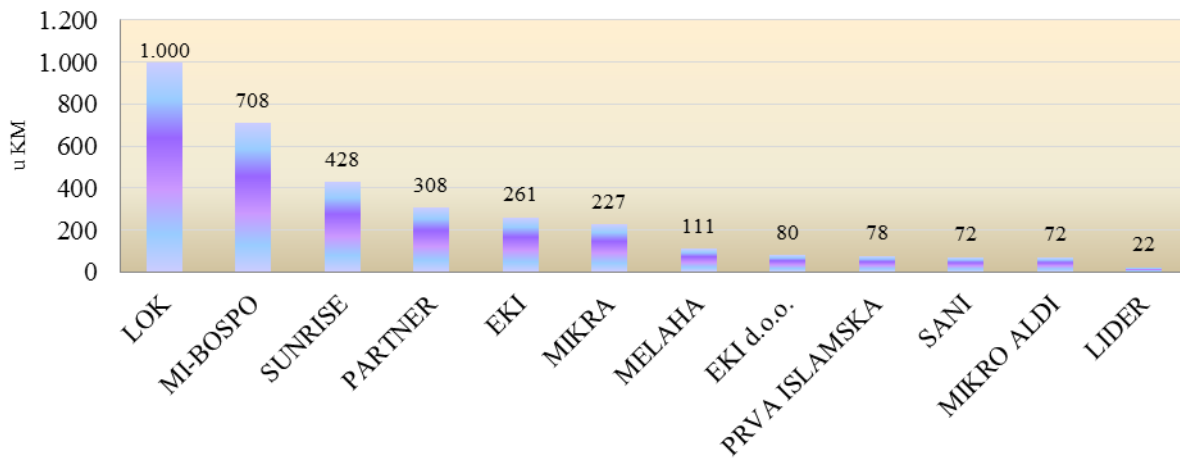
Grafikon 17.

**Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu
na dan 30.09.2016. godine**

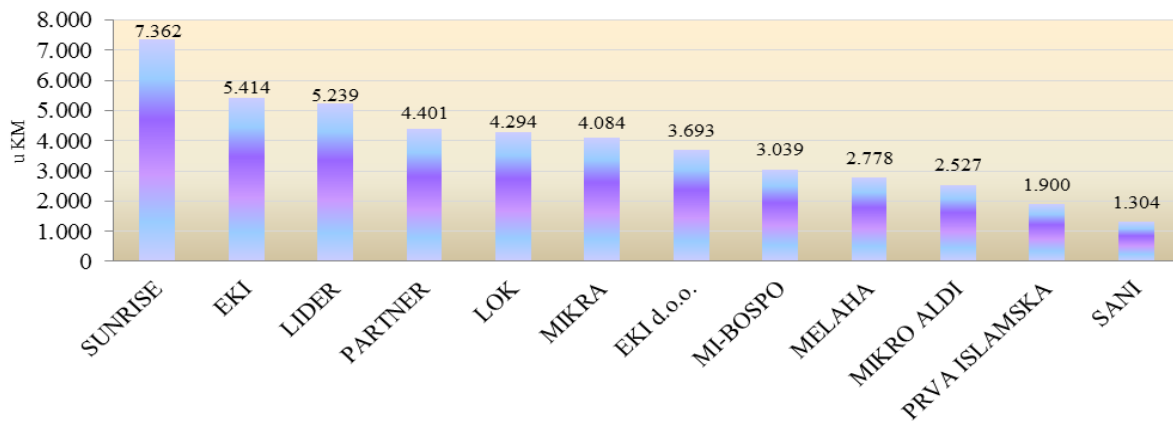
Grafikon 18.

**Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u
MKO za period 01.01.-30.09.2016. godine**

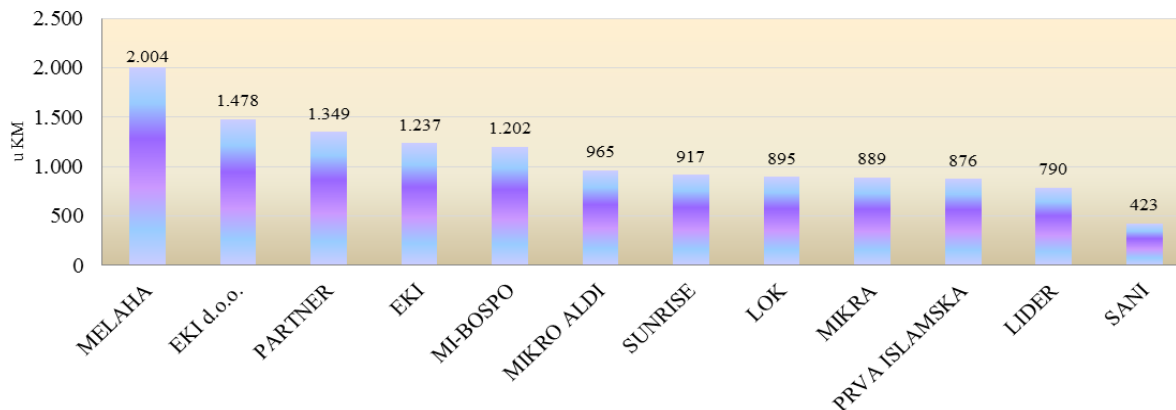
Grafikon 19.

Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za period 01.01.-30.09.2016. godine

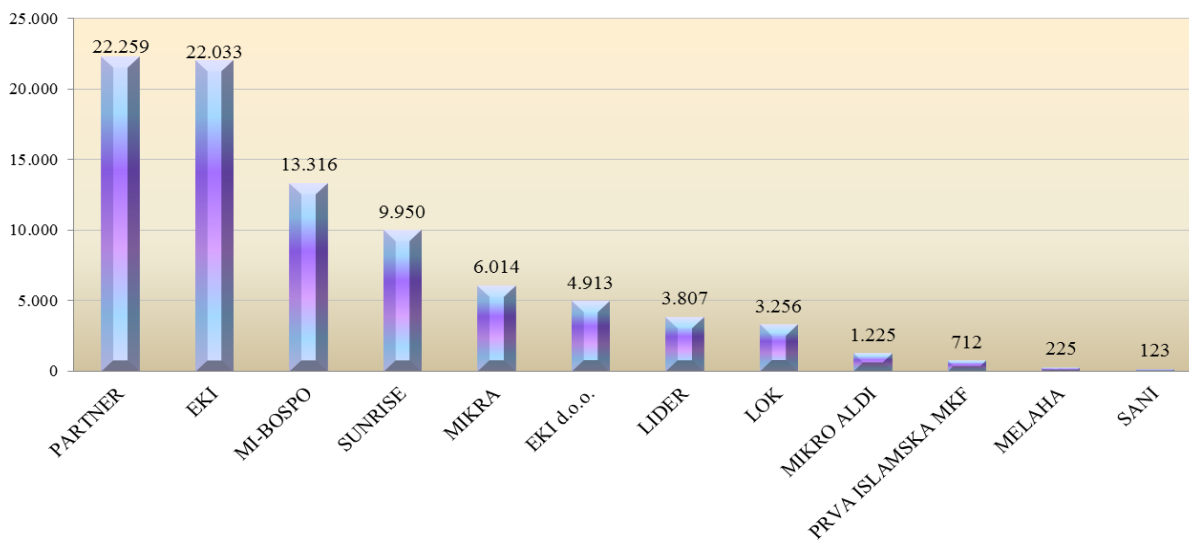
Grafikon 20.

Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika u MKO za period 01.01.-30.09.2016. godine

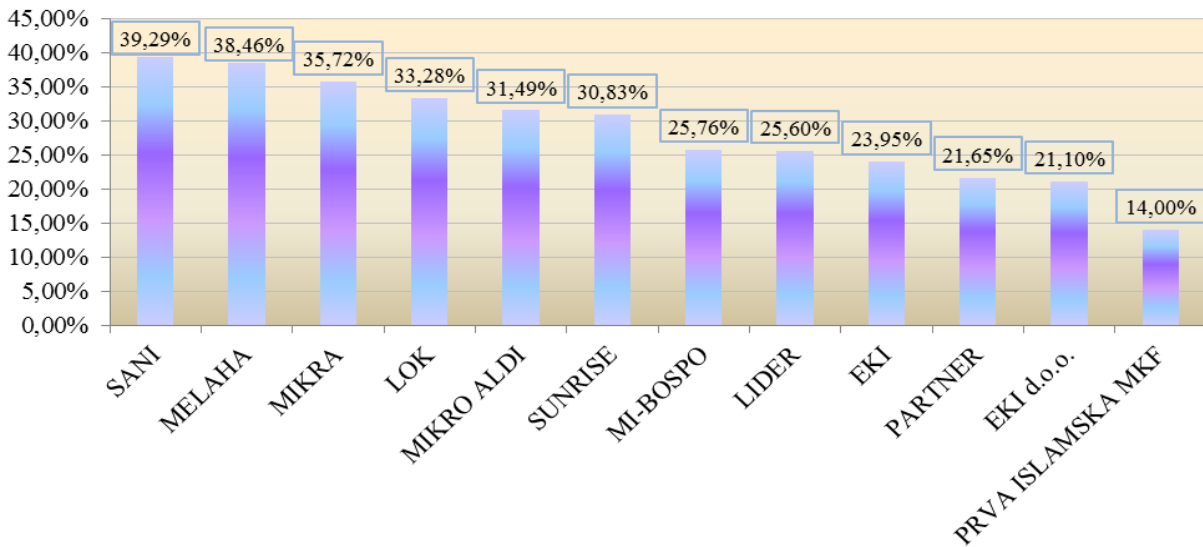
Grafikon 21.

Iznos ukupnih isplata mikrokredita u III kvartalu 2016. godine u 000 KM

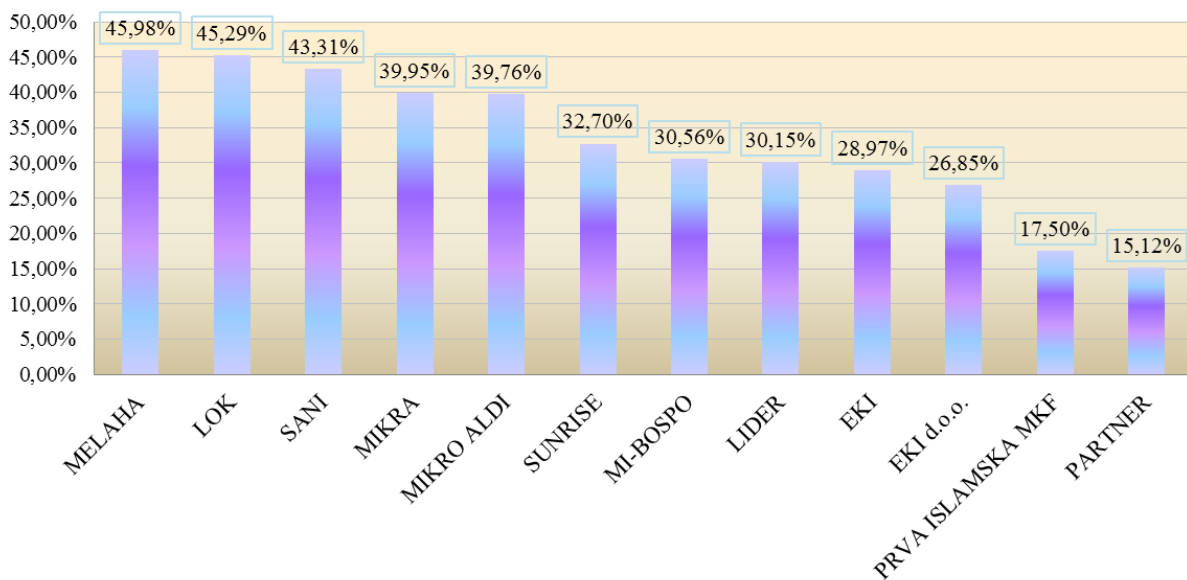
Grafikon 22.

**Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite
prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine**

Grafikon 23.

**Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite
prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine**

Grafikon 24.

**Prosječne ponderirane na dugoročne kredite
prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine**

